

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Andra Kammaren.

N:o 35.

Tisdagen den 4 April.

Kl. 7 e. m.

I anseende till förhinder för Herr Talmannen, ledde Herr vice Talmannen under början af detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagssammanträdet började öfverläggningen rörande *punkten 48* i Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde hufvudtitel.

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

*Angående anslag till restaura-
tion af Länköpings domkyrka.*

Herr Gumælius, som anförde: Om jag på förmiddagen hade fått ordet, då jag begärde det, skulle jag haft anledning att vända mig emot Herr Liss Olof Larsson; men nu har denne talare redan på ett så i allo utmärkt sätt blifvit bemött af en representant från Upland, att jag icke har något att dertill lägga, utan blott tillåter mig att med honom instämma. Jag torde längre fram under diskussionen få anledning att till skärskådande upptaga Herr Hæggströms sifferuppgifter. Några af dessa äro emellertid af föregående talare upptagna till belysning och derigenom har redan blifvit adagalagdt, hvilken missuppfattning af verkliga sakförhållanden, som kunnat härleda sig fran Herr Hæggströms i öfrigt tänkvärda invändningar. Vid sådant förhållande skulle jag, om jag blifvit uppropad i middags, hafva inskränkt mig till att endast uttala den riktning, uti hvilken jag hade önskat att Kammarens beslut skulle hafva gått, samt för öfrigt afstå från ordet. Nu ater torde det måhända vara lämpligt att, medan Kammaren samlar sig, något litet uppehålla Kammarens tid. (Lifliga insagor från Kammarens sida.) Jasa, då afstår jag.

Herr Nils Östling: Sedan jag begärde ordet, har Chefen för Ecklesiastik-departementet meddelat den upplysning, som jag egentligen hade asyftat att meddela. Derföre ber jag nu endast att få underätta dem af Kammarens ledamöter, som möjligen icke känna till den saken, att det gamla tornet, som var uppfördt i öfverensstämmelse med kyrkans bygnadsstil, förstördes genom en eldsolycka under senare hälften af förra århundradet, samt att det fula och vanprydliga torn,

Angående an-
sökan till restauran-
tion af Lin-
köpings dom-
kyrka.
(Forts.)

som derefter uppfördes, är ett alster af förra århundradets förvända smak i bygnadsstil. Detta torn torde således icke, såsom en föregående talare yttrade, vara förtjent af att bibehållas som ett minnesmärke af forntida bygnadskonst.

Hvad beträffar de båda slutsummorna, 320,000 kronor å ena sidan och 217,500 kronor å den andra, vill jag blott erinra om, att dessa båda slutsiffror representera två alternativa förslag, af hvilka det mindre, som af regeringen blifvit accepterat och hvilket är utgången från domkapitlet i Linköping, är det enda, som ursprungligen varit afsedt. Det högre kostnadsförslaget åter har uppkommit derigenom, att den arkitekt, som skulle uppgöra ritning och kostnadsförslag till nytt torn i öfverensstämmelse med kyrkans byggnadsstil, fann sig föranlåten att upprätta äfven ett annat kostnadsförslag innefattande äfven ombyggnad af sjelfva taket till kyrkan. Denna sistnämnda ombyggnad har dock aldrig på allvar varit ifrågasatt, och derföre torde ock de farhågor för förökade kostnader till denna kyrkobyggnad för framtiden, hvilka här blifvit uttalade, kunna anses helt och hållet skingrade. Af det mindre kostnadsförslaget, 217,500 kronor, har redan på enskild väg anskaffats ett belopp af omkring 150,000 kronor; och de återstående 68,500 kronor är det nu fråga om, att Riksdagen skulle bevilja för ändamålet.

Jag inskränker mig till att hos Kammaren till benägen åtanke rekommendera det begärda anslagsbeloppet 68,500 kronor.

Herr Danielsson: Jag skulle icke hafva besvärat Kammaren med något vidare yttrande i denna fråga, om jag icke förut under diskussionen blifvit så angripen af åtskillige talare, att jag icke kan låta tillfället gå mig ur händerna att svara dem med några ord.

I första hand vill jag då vända mig mot vesteråsdomprosten, som påstod, att man förde diskussionen sasom gyckel och sade sig vilja protestera deremot. Jag vill nu i min ordning protestera mot hans protest. Jag kan försäkra honom, att jag icke fört diskussionen på gyckel utan på fullt allvar, beträffande både det framställda yrkande på afslag å Utskottets förslag och mitt yttrande i öfrigt. Jag tror icke, att jag tillatit mig yttra något, som kan tydas såsom skämt, och om det ej är tillatet att fritt yttra sig om en sak, vet jag ej, hvarom man skall tala, och jag tror äfven, att jag är lika god kristen, som han, och lika litet som han vill skämta om sådana saker, fastän jag icke är så lärd som han.

Dernäst vill jag vända mig mot biskopen på karlstadsbänken. Han påstod, att ett tillräckligt motiv för anslagets beviljande lage i den omständigheten, att skicklige stenhuggare derigenom skulle bibehållas i vart land. Men att bevilja ett sådant anslag endast för att bibehålla skicklige stenhuggare i landet, tror jag vara öfverflödigt, ty jag har mig bekant, att Lunds domkyrka förfogar öfver stora inkomster, och att dessa till stor del användas till att bygga oupphörligt utan att man det ringaste känner när det kan taga ett slut. Då stenhuggeri, såsom vi veta, på många sätt idkas vid domkyrkobyggnaden i Lund och många personer der hafva sådan sysselsättning, så tror jag och är förvissad, att, äfven om man icke skulle öfva sig i stenhuggeri

i Linköping, skicklige stenhuggare fortfarande komma att finnas i Lund. Saledes lärer väl icke någon fara i det fallet vara för handen.

Angående anslag till restaurering af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

Sedermera vill jag gå förbi kaptenen på upplandsbänken och vända mig mot generalen och kommandören på stockholmsbänken, hvilken förklarar, att jag vid en föregaende riksdag väckt en motion i samma syfte, som här afses. Jag får dock förklara, att förhållandet dermed icke egentligen är så som han uppgifvit. Den motion, jag väckte, och ur hvilken Herr Grefven behagade uppläsa en bit, innehöll nemligen icke något, som egentligen kan jemföras med förevarande fall; ty den innehöll ett förslag, som afsåg skyddande af en ruin, då här deremot är fråga om byggande af ett nytt torn till en kyrka, som väl icke anses sasom ruin, så mycket mindre som vi hört representanten för Linköping förklara, att det nuvarande tornet kan stå ännu i århundraden. Jag skall tillåta mig att uppläsa en del af det yttrande, som en ledamot af det Utskott, till hvilket min motion remitterades, vid motionens behandling i Kammaren afgaf, och på grund af hvilket Kammaren jemväl biföll Utskottets förslag, som naturligtvis afstyrkte bifall till motionen. Han yttrade: »Andra åtgärder än sådana, som hindra ruinen från hastig förstöring, kunna för öfrigt ej vidtagas, såvida man önskar, att ruinen fortfarande skall bibehålla sin karakter. Hvarje ruin måste visserligen förr eller senare blifva förstörd, så vida man ej förstärker henne genom nya byggnader, men derigenom förändras också hennes karakter, hon blifver ett lapperk utan värde i stället för ett historiskt minnesmärke och kräfver dessutom för att försättas i sådant skick ofta ganska betydliga kostnader. Skall Borgholms slottsruin, såsom Herr Danielsson nyss tycktes önska, stöttas genom nya byggnader och derigenom skyddas för längre tid från förstöring, så kan detta icke ske på annat sätt än genom anbringande af contreforter; men ruinen kommer då ej längre att bibehålla sitt nuvarande pittoreska utseende, utan blir nagonting helt olika mot hvad den nu är. Dylika mer omfattande reparationer äro, som nyss nämndes, förkastliga, dels derföre att ruinen karakter derigenom mer eller mindre förstöres, dels derföre att de vanligen kräfva kapital, som bättre kunna användas för fyllandet af praktiska behof.» Detta var således det besked, jag fick på min motion. Jag vill visst icke förneka, att jag för min del anser det lämpligt, att staten lemnar penningar för att bevara en historiskt märkvärdig ruin, som hotar att förfalla, men här är ej fråga om en sådan ruin, utan tvärtom om ruinerandet af ett gammalt torn, som skulle vara det egentliga konstverket, samt uppförandet i dess ställe af ett helt och hållet nytt. Att för sådant ändamål anslå en större summa finner jag besynnerligt och skulle Riksdagen gå fram på anslagsvägen med all denna fart, da vet jag ej, hvar vi till slut skola stadna. För min del har jag uti just denna anslagsfråga funnit en punkt, der vi böra försöka att hejda ifvern, och jag tror, att man kan vara lika god fosterlandsvän och lika högt värda vara minnen för det.

Herr And. Petter Andersson i Helgesta: Det förefaller mig obehagligt att uppträda *mot* ifrågavarande anslag, sedan så många talare yttrat sig *för* detsamma. Jag kan dock ej underlåta att göra det,

Angående an-
slag till resta-
uration af Lin-
köpings dom-
kyrka.
(Forts.)

ty man har ingen garanti, att det stadnar vid hvad som nu är begärdt. Kanske komma vederbörande en annan gång och begära ännu mera för samma ändamål. Derpå saknas icke exempel. Till utgifter för Sveriges deltagande i världsexpositionen i Philadelphia begärdes först 50,000 och sedan Riksdagen beviljat detta belopp, begärdes nästföljande riksdag ytterligare 350,000 kronor. Det kan gå på samma sätt äfven här. Nu är det fråga om nytt torn, men snart kan det blifva fråga om ny kyrka också. Linköpings stad borde kunna taga till föredöme alla landsförsamlingar, hvilka sjelfva få bekosta kyrkobyggnad. Kunna andra församlingar vid förefallande behof bygga nya kyrkor, utan att besvara staten med begäran om anslag, så kan Linköpings stad sjelf bekosta ifrågavarande byggnadsföretag, som ju endast är att underhålla och reparera den gamla kyrkan.

Jag yrkar afslag.

Grefve Björnstjerna: Jag anhåller att med några ord få besvara Herr Danielsson. Han anser fortfarande ett anslag obehöfligt för Linköpings domkyrka, men lämpligt för Borgholms slottsruin. Jag medgifver att kyrkan — såsom vi under diskussionen fått höra — befinner sig i ganska godt stånd. Hon är nyligen reparerad och utgör obestriddligen ett af de vackraste tempel i Sverige. Endast tornet, ehuru starkt, vanpryder byggnaden. Nu synes talaren från Öland gerna vilja anslå medel för att bevara en ruin, men deremot icke för att på värdigt sätt ställa i ordning en kyrka, troligen därför att denna icke är en ruin. Detta är hans uppfattning, men icke min. För min del anser jag vida viktigare att försköna och fullborda en storartad kyrka än att försöka stödja några borglemningar och derigenom möjligen för någon tid der hindra murarnes instörtande. Dock tillstår jag, att, om jag varit här vid det tillfälle, då Herr Danielssons motion om anslag för Borgholms ruin förvar, skulle jag i min ringa mån hafva understödt äfven detta förslag.

Den värde representanten från Öland anmärkte vidare, att Linköpingstornet är så starkt, att det mycket väl kan hålla i 100 år. Ja — det är olyckan, ty tornet är just det, som vanpryder templet. Jag tillåter mig berätta en temligen känd anekdot om en af vårt lands framstående arkitekter — på samma gång erkänd konstnär — da han vid ett besök i Linköping för första gangen såg dess domkyrka, utropade han: »den, som byggt kyrkan, finnes säkerligen i paradiset, men den, som byggt tornet, har lika säkert sin plats på det motsatta stället.» Just för att utplåna denna — om jag så må uttrycka mig — skamfläck för vår konsthistoria, är det angeläget, att det ifrågasatta byggnadsarbetet nu företages. Det må så vara, att man med lika mycken andakt kan förrätta sin gudstjänst i den simplaste lada som i den kostbaraste katedral, men derom är ju icke här frågan, här gäller blott att afgöra om det är vårt land värdigt, att, da vi ega något så framstående vackert i byggnadsväg som denna domkyrka, vi da icke vilja för en jemnförelsevis obetydlig summa fullborda arbetet, utan heldre lata kyrkan stå kvar i ett skick, som hos hvarje främling väcker förvaning öfver vårt lands låga ståndpunkt i estetiskt afseende.

Att fordra det Linköpings samhälle skulle ensamt bekosta kyrkans underhall och tornets uppförande så som en landsförsamling bygger och underhåller sin kyrka, kan icke vara rimligt. Domkyrkorna äro statens egendom och höra sasom sådan underhållas på allmän bekostnad. Nu har emellertid Linköpings församling utfäst sig att i och för reparation tillskjuta 30,000 kronor, hvartill komma de 30,000 kronor, som för kyrkans egen räkning skola upplånas, således tillsammans 60,000 kronor utom de enskilda bidrag, provinsen lemnat. Visa mig, att nagon landsförsamling underkastar sig så stor uppoffring för att sätta sin kyrka i stand och jag skall gifva talaren på södermanlandsbänken rätt, men så länge han ej kan detta, måste jag bestrida hans uttalade mening, att Linköpings stad borde ensam bekosta ifrågavarande byggnadsföretag. Staden och kyrkan har, som sagdt, bidragit med 60,000 kronor, provinsen med 94,000, det synes da ej vara för mycket begärtdt, att staten bidrager med $\frac{1}{5}$ af hela kostnaden.

Angående anslag till restoration af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

Man har framkastat, att nagon, som hyser enahanda asigt i frågan som jag, skulle hafva klandrat Gustaf Wasa, derföre att han genom Vesterås Recess indrog kyrkogodsens. Detta är ett misstag, ingen har här vagat klandra den store Konungen. Med rätta ansåg han det vara för landet skadligt, att stora rikedomar lago bundna vid kyrkor och fromma stiftelser, men noga sag han dock till, att Herrans tempel höllos i godt stand; och fullt förvissad är jag derföre att, om Linköpings domkyrka erfordrat nagon grundligare reparation under hans regeringstid, skulle medel dertill hastigt och fullständigt blifvit anskaffade.

En talare på hallandsbänken har, äfven han, framhallit, att enär landsförsamlingarne sjelfva bygga och underhålla sina kyrkor, Linköpings stad äfven borde sjelf bekosta det byggnadsföretag, hvarom här är fråga. Jag svarar härpå detsamma som till talaren från Södermanland att detta vore saunt, i fall en domkyrkoförsamling i detta afseende vore jemförlig med en landsförsamling. Men skilnaden mellan underhallskostnaden af en landtkyrka och en domkyrka af så monumentala dimensioner som den ifrågavarande, är så stor, att den icke torde lemna rum för nagon slags jemförelse.

Slutligen har man framhallit att, i händelse Riksdagen beviljar ifrågavarande anslag, man snart kunde vänta en begäran om anslag till både Skara och Upsala m. fl. domkyrkor. Om något sadant verkligen ifrågakommer, då, mine herrar, är det tillfälle att tala derom, icke nu.

Jag skulle vilja tillägga atskilligt, men det har redan blifvit så mycket ordadt i detta ämne, att jag icke vidare vagar upptaga tiden. Jag slutar med att lägga Kammaren på hjertat hvad Herr Casparsson i förmiddags yttrade. Jag tror det vara värdigt fosterlandet, värdigt denna Kammare att bevilja hvad Utskottet föreslår.

Herr Liss Olof Larsson: Såsom ursäkt att jag ännu en gång vagar uppträda i frågan skulle jag kunna aberopa den omständigheten, att mitt uppträdande äfven denna gång möjligen skall framkalla ett så lysande tal, som vi på förmiddagen fingo höra. Om så skulle blifva händelsen äfven nu, så ursäktar Kammaren helt visst att jag replikerar i frågan, oaktadt jag icke har annat än den nakna verkligheten

Angående an-
slag till restau-
ration af Lin-
köpings dom-
kyrka.
(Forts.)

att framlägga mot allt det känslösvall, vi här fått höra. Äfven på mig gjorde det värtaliga anförandet på förmiddagen ett djupt intryck. Man är van att från det hållet få värtaliga föredrag och det skulle hafva förvånat mig, om det kommit från annat håll. Den ärade talarens uppträdande i dag var ett ytterligare bevis på hvad han förmår i den vägen, men den provins, jag tillhör, fick dervid sitta emellan. Han talade om, huruledes det öfriga landet år 1838 skyndade till för att lindra nöden i Dalarne och att detta utan tvifvel till stor del skedde för de fosterländska minnenas skull, hvilka tillhöra Dalarne. Utom det att vi dalkarlar icke numera göra anspråk på förfädrens minnen och att man därför skall hjälpa oss i vår nöd, så räkna vi å vår sida icke så noga efter förfädrens förtjenster, då man begär vår hjälp. Kunnna vi, så lemna vi den af medlidande och utan någon beräkning. Talaren kallade de minnen, som, enligt hans förmenande, framkallade sådan rörelse i landet, »levande minnen», men nu vore det fråga om ett »dött minne», ehuru af samma slag som de andra. För min del — jag som är från Dalarne — protesterar jag mot en dylik jemförelse, ehuru ett samband mellan domkyrkornas historia och Dalarnes minnen nog kan uppsökas, fastän det blir olikheter i stället för likheter. Ty hvad utgöra domkyrkorna med afseende å tillkomsten annat än minnen från den katolska tiden, då svenska folket nedtrycktes af prestväldet och det var dalkarlarne, som hjälpte till att befria landet från detta olidliga tryck. Men jag vill icke uppehålla mig inom känslans område, utan anhåller att få ställa mig inom verklighetens område. Man har försäkrat, att, om vi förgäta de stora minnena, så är vår undergång icke långt affägsen. Man har under diskussionen hört sådana utrop som detta: »det folk går sin undergång till mötes, som icke värdat sig om sina minnen». Liksom om det är tornet på Linköpings domkyrka, som skall rädda vår nationela tillvaro! För min del tror jag vi kunna vara ense om, att svenska folkets välfärd icke hänger på tornet i Linköping, utan beror på helt andra orsaker. Vi kunna därför gå ifrån talet härom och taga saken sådan den i verkligheten gestaltar sig.

Det är här icke fråga om att bevara ett gammalt minnesmärke utan, såsom jag läst den Kongl. Propositionen och Utskottets betänkande, är det helt enkelt fråga om i första rummet, huruvida det skall byggas ett nytt torn på Linköpings domkyrka eller ej och dernäst, huruvida svenska staten skall bekosta detta torn eller om församlingarne som begagna kyrkan skola släppa till de erforderliga medlen. Nej, svarar man, det är icke rimligt att begära något af domkyrkoförsamlingen; det är helt annat, menade Grefve Björnstjerna nyss, med landsortsförsamlingarne, ty deras kyrkor äro dels icke så dyrbara och dels torde de sällan vara i tillfälle att bidraga så pass frikostigt till sina kyrkor som Linköpings domkyrkoförsamling gjort. Ja, nog kan man lägga fram bevis på landsortsförsamlingar, som betalt till sina kyrkor 30,000 kronor och denna summa många gånger om; men nu tycker man, att, då Linköpings domkyrkoförsamling utfäst sig att lemna 30,000 kronor till restauration af domkyrkan, så har den uppfyllt allan rättfärdighet, och resten skall staten betala. Jag yttrade i dag på förmiddagen, att jag icke kände till, huruvida Linköpings

domkyrkoförsamling betalade någonting till kyrkans underhåll; man framlade då några siffror, som jag sedan tagit reda på närmare, och har jag deraf funnit, att församlingen icke betalar ett enda öre till kyrkans underhåll. Jag hemställer, om det finnes en enda församling i landsorten som på detta sätt har sin kyrka gratis utan att behöfva offra något derpå. Jag tror man skall få söka länge derefter.

Angående anslag till restoration af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

Man har talat om att bevara åt landet ett dyrbart minnesmärke af forntida byggnadskonst. Jag har redan sagt min tanke om värdet af ett sådant minnesmärke fran en sådan tid, men då säger man: det är ett *arkitektoniskt* minnesmärke man vill bevara. Kyrkan står ju dock i sitt gamla skick, fullkomligt väl bibehållen; det är endast fråga om att bygga ett nytt torn och således icke att *bevara* ett *gammligt* minnesmärke, utan att *uppföra* ett *nytt*.

Jag tror, att frågan på detta sätt sedd är ganska enkel; den gäller endast: är det nödvändigt att nu genast bygga ett nytt torn och skall *staten* bekosta det eller *församlingen*? Ser man saken så, bör ingen kunna förundra sig öfver, att jag och de med mig liktänkande yrka afslag, hvarom jag alltså fortfarande anhåller.

Herr August Pettersson: Förlidet år var jag i tillfälle att bese såväl Upsala som Linköpings domkyrkor och jag kan icke neka, att jag tyckte Linköpings domkyrka utvändigt var bättre underhållen än den i Upsala. Tornen tyckte jag, vid det hastiga påseende jag var i tillfälle att göra, icke var så stor skillnad på. Det tyckes väl då, som om denna historiska märkvärdighet, som kallas Upsala domkyrka, lika väl, om ej snarare än Linköpings domkyrka, vore förtjent af ett nytt och lika vackert torn, som man nu tillämnar denna sednare. Skall nu tornet i Linköping ombyggas för en så ofantlig summa, så kan man vara viss, att det icke dröjer länge, förr än man kommer och säger: Upsala domkyrka behöfver också ett nytt torn, hvarföre skall Upsala ej få ett lika vackert och tidsenligt torn som Linköping? och så undan för undan från andra delar af landet. Dessutom hafva ett par talare fäst uppmärksamheten derpå, att den nu begärda summan, så betydande den är, måhända ändock ej blir tillräcklig, och då tränger sig den frågan på mig: har nationen råd att kosta på sig sådana summor för ett sådant ändamål? Är det nyttigt, är det nödvändigt? Det har redan yttrats af flera talare på förmiddagen, att det *icke* är nödvändigt, utan blott skall tjena till prydnad. Ja, det är godt och väl, om man har råd; men vi skola komma ihåg, att vi hafva större och viktigare saker att tänka på. Vi hafva att organisera vårt sjöförsvär, vårt landtförsvär; dessa frågor tåla ej uppskof och dertill behöfvas ofantliga summor. Jag tror på grund häraf och då det ändamål, hvarför detta anslag begäres, hvarken är nyttigt eller nödigt att vi göra bäst om vi spara våra tillgångar, och yrkar jag derföre afslag å Utskottets hemställan.

Herr Lindmark: Jag fäste mig på förmiddagen vid ett yttrande af en representant här midt emot, som antog, att de, som fått en viss vana att se det gamla fula tornet, icke längre tänka på dess fulhet. Jag får i sanningens intresse vitsorda motsatsen, ty allt ifrån min ung-

Angående anslag till restoration af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

dom har jag tid efter annan sett Linköpings domkyrka, och så snart jag på en mils afstånd fick sigte på dess kyrktorn, hvilket der i trakten kallades djekneskrämman, verkade det på mig så, att en kall rysning gick öfver min rygg. Jag vill därför icke säga, att hos mig såsom barn här förelåg en latent estetisk känsla, utan var den rörelse, jag erfor, endast ett obehagligt intryck, och jag får säga att än i dag, när jag ser detta kyrktorn, intager mig samma obehagliga känsla. Är det nu en sanning i den der sägen om professorn och arkitekten, som, då han beskådade tornet, förvisade den, som byggt detsamma till de varma boningarne i ett annat lif, så är det visserligen icke Riksdagens skyldighet att från denne mans samvete lyfta en så tung börda som Linköpings kyrktorn, men för min del skulle jag önska, att Riksdagen icke ville tillata detta torn stå kvar såsom ett monument för att åt efterverlden förvara hans rykte, synnerligast då detta rykte måste blifva af herostratisk art. För min del är jag varmt intresserad för att utskottets förslag måtte bifallas, men om riksdagen icke vill bygga ett nytt torn, bör Riksdagen åtminstone bevilja anslag för att nedbryta det gamla tornet.

Herr Liss Olof Larsson har åter igen haft ordet och dervid vändt sig mot representanten från Upland med en viss ton, om icke af hån, sa dock af bristande förmåga att uppfatta det ädla och varma, som låg i denna representants yttrande om de gamla skulderna till Dalafolket. Men jag frågar honom, om han, då han är så ovillig att vidkännas gamla skulder, är lika följdriktig när det gäller utkräfvandet af fordringar, för hvilka stöd sökas i länge sedan förgångna tider. Jag tror det näppeligen. Han har äfven pamint om, huru folket under medeltiden lefde under ett starkt förtryck och att monumentet, såsom derom erinrande, icke vore att glädja sig at. Det är sant, att under medeltiden lefde folket i förtryck och led mycket, men huru det än led, huru mycket det än blödde, sa var det dock mäktigt afentusiasm, och det var denna hänförelse som under Sturarne räddade Sverige och för hvilken vi ännu stå i skuld; och säkert är att, om ett folk icke är mäktigt af entusiasm, så äro dess dagar snart räknade.

Det förvånar mig ytterligare, att herr Liss Olof Larsson talat om att något bidrag till den ifragasatta restaurationen af Linköpings domkyrka icke blifvit lemnadt af församlingen. Såsom bidrag härtill hafva enskilda tecknat i rundt tal 94,000 kr., domkyrkoförsamlingen har utfäst sig att erlægga 30,000 kr. och domkyrkokassan bidrager genom upptagande af lån med 30,000 kr., så att tillsammans 154,000 kr. erbjudas för att åstadkomma denna byggnad. Ett sadant vackert och frikostigt initiativ från enskildes sida synes mig böra beaktas och icke afvisas med ett kallt afslag.

Att här orda om de båda åsigterna om det nyttiga och det estetiskt nödvändiga anser jag icke tjena till något. För min del får jag yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Nils Pettersson: Om jag icke missminner mig alltför mycket, så har Linköpings domkyrka för icke så många år sedan — jag tror det inträffade under den tid, jag varit riksdagsman — fått ett ganska betydligt anslag till reparation och underhåll, och det förekom-

mer icke så sällan, att dylika anslag tilldelas domkyrkorna i landet. Mig synes det vara tid på att få klart för sig, hvilken egentligen eger dessa kyrkor. För min del har jag det icke. Jag har icke kunnat få kännedom om, huruvida domkyrkorna äro en statens egendom eller tillhöra de samhällen, hvarest de befinnas. Skulle de utgöra statsegendom, drager nog staten försorg om deras vidmakthållande och jag anser, att man då icke skulle behöfva tiggas ihop smulor till deras underhåll. Skulle de deremot tillhöra vederbörande kommuner, är det väl deras sak att sjelfva underhålla kyrkorna. Jag kan icke heller af Utskottets betänkande se, huru det med eganderätten i detta hänseende verkligen förhåller sig.

Det är en känd sak, att vissa domkyrkor, t. ex. Lunds domkyrka, hafva betydliga öfverskott å sina inkomster, så att de icke ens veta, huru de skola kunna använda dem, och mig tyckes, att då vara förfäder byggt sådana monumentala kyrkor och till desamma donerat egendom, denna måhända, om den vore ordentligt fördelad, skulle vara tillräcklig för kyrkornas underhåll. Om dessa kyrkor tillhöra staten, tror jag nu tiden vara inne för staten att taga hand om dem och se till att de blifva bevarade från tidens åverkan. Nära till hands ligger då också att den ena domkyrkan, som har öfverflödiga inkomster, broderligt eller systerligt delar med sig åt andra, som hafva mindre. Staten skulle på detta sätt uppfylla tvenne sina ändamål: dels att vara en principal för kyrkorna och dels att se till, att de blefve ordentligen underhållna samt deras medel ordentligen fördelade. Jag inser mycket väl, att man härtill skall svara, att detta icke låter sig göra på grund af flera föregående donationsbref. Dessa torde likväl efter mitt förmenande icke lägga hinder i vägen därför; ty deras ändamål är endast att hålla kyrkorna vid makt; och då ändamalet är godt och väl tillgodosedt, tror jag saken lätt kan hjälpas.

Jag kan naturligtvis icke vara beredd att framställa något förslag i formenligt skick; men mig vill det förefalla, som om frågan kräfver en utredning, på det att vi måtte få veta, på hvad punkt saken står samt hvems skyldighet det är att underhålla domkyrkorna, statens eller kommunernas. För den händelse denna skyldighet åligger staten, borde väl kommunerna åtminstone tillförbindas att med visst belopp deltaga i underhållsskyldigheten, i förhållande till det gagn de kunna hafva af kyrkornas användande.

För att ärendet, som sagdt, måtte vinna utredning, torde det väl gå an att för närvarande uppskjuta eller afsla frågan; och jag hoppas den tid icke är långt aflägsen, då frågan blir mera klar och vi skola kunna afgöra såväl denna som hithörande till både kyrkornas bestånd och fosterlandets heder.

För närvarande yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Per Nilsson i Wittjerf: Herr Talman, mina herrar! Jag har denna gång icke begärt ordet för att yttra mig om behöfligheten af en ny tornbyggnad på Linköpings domkyrka. Frågan härom har redan blifvit tillräckligt behandlad i denna Kammare, och de skäl, som andragits såväl för som emot, hafva icke kunnat rubba min åsigt i frågan, hvilken jag gaf tillkänna, då jag anhöll att få förena mig uti hvad Herr Danielsson på förmiddagen yttrade. Anledningen hvarföre

Angående afslag till restoration af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

Angående an-
slag till restau-
ration af Lin-
köpings dom-
kyrka.
(Forts)

jag nu begär ordet, är för att uttrycka min stora förundran öfver, att ännu i det nittonde århundradet personer finnas, som, under det de göra anspråk på att anses för bildade, i en fråga, som denna, söka slå an på känslan genom att begagna sig af sådana uttryck som: »meniskan lever icke allenast af bröd, utan af hvart och ett ord, som går utaf Guds mun.» Jag betvivlar på det högsta att den store mästaren, som uttalade dessa ord, hänsyftade på åstadkommande af dyrbara tempelbyggnader och tornspiror, och jag hoppas att hvarje tänkande skall dela dessa mina tvifvelsmål.

Här har dessutom blifvit omnämndt att en stor och framstående man skulle vid åsynen af Linköpings domkyrka och dess torn hafva utropat, »att den, som finge bo i kyrkan, komme in i sjelfva paradiset, men att den, som hade sin lott att bo i tornet, skulle befinna sig på motsatt ställe» — ett utrop, som jag icke kan finna vara annat än högst obetänkt, enär, efter min föreställning, paradiset består af någonting helt annat än stennurar, de må nu tillhöra kyrkor eller torn.

Skulle afsigten med den ifrågasatta ombyggnaden af domkyrkotornet åter vara att åt efterkommande bevara minnen från fordnas dagar, så frågar jag, hvarföre vi icke lika gerna söka återställa våra förfäders gamla hedniska afgudabilder, som de minnesmärken och bilder, hvilka finnas kvar från den katolska tiden. Jag kan, såsom jag förut sagt, icke annat än yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Dickson: Då jag i middags lemnade Kammaren, skedde det verkligen i den glada förhoppning, att, då jag på aftonen åter komme hit upp, vi åtminstone måtte befinna oss i biblioteket i Upsala. Emellertid finner jag, att vi ännu äro kvar i Linköping. Jag erfor äfvenledes, att en talare, nemligen herr Liss Olof Larsson, trenne särskilda gånger varit uppe i det här välsignade tornet. Nämnde talare har emellertid förmodligen blifvit så trött af dessa ansträngningar, att han gått sin väg; han torde vara nere i klubben och hvila sig.

Jag har verkligen under denna debatt fått höra så många och så underhaltiga skäl, att jag aldrig förr hört något dylikt i denna Kammarer. Men — jag ser herr Liss Olof Larsson återkomma! Jag vill sålunda be att företrädesvis få vända mig emot honom. Allraminst hade jag väntat mig af en så gammal riksdagsman och en så skicklig debattör, som han är, att han under en diskussion skulle begagna sig af så fullkomligt underhaltiga skäl, som han gjort. Han borde hafva betänkt, att det understundom för genomdrifvande af en sak kan vara lämpligt att hylla satsen: »inga skäl äro bättre än dåliga skäl». För öfrigt vill det förefalla mig, som om herr Liss Olof Larsson, med det inflytande han besitter inom denna Kammarer, endast hade behöft utropa: »sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas!»; det vill säga så mycket som: »så vill jag ha det, sådan är min vilja, och min vilja är ovedersägligen den rätta». Detta hade åtminstone varit mycket bättre än att framkomma med fullkomligt underhaltiga skäl.

En talare på kalmarbänken, herr Danielsson, har haft *sina* skäl. Han har rört sig på konstens område och förnekat sig ega skönhetsinne. Min öfvertygelse är likväl, att herr Danielsson gjort sig sjelf orätt: herr Danielsson har *bestämt* skönhetsinne. Ty om herr Da-

nielsson komme till Linköping och finge se dess kyrktorn i den italienska barockstilen och jempförde detta med den i götisk stil uppförda kyrkan, så tror jag verkligen, att detta skulle förefalla herr Danielsson alldeles lika, som om han finge se ett åsnehufvud på en ölänning —, ja ja, jag menar förstås en af de små hästar, som finnas på Öland.

De af nämnde talare framhållna skäl äro, som sagdt, efter mitt förmenande så underhaltiga, att de icke förtjena tagas i betraktande, hvaremot andra skäl anförts, som kunna vara värda mera afseende. Man har sålunda jemväl framhållit, hurusom vi icke hafva råd att kosta något på denna sak, hvilken visserligen icke är oundgängligen nödig, men hvars gagn man likväl icke kan bestrida. Men, mina herrar, vilja vi verkligen åtgöra något i denna sak, så måste det göras *nu*. Afslås ärendet nu, torde det nemligen svårligen komma före igen. Ty vilkoret, hvarunder bidragen äro tecknade, äro ju, att den ifrågasatta förändringen skall vara påbörjad före 1877 års början. Om herrarne således icke nu bevilja hvad som begärts, bortkasta herrarne ett gynnsamt tillfälle att få ett bland de vackraste minnesmärken i Sverige försatt i det skick, hvori det bör befinna sig. Jag vill också verkligen hoppas, att, då frågan kommer till afgörande, denna sparsamhetsifver, som för öfrigt i andra rigtningar måhända kan vara fullt berättigad, icke må komma att göra sig gällande i denna fråga.

Jag slutar med att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Abraham Rundbäck: Det har ofta utgjort föremål för min och säkerligen många andras både förundran och beundran, att våra förfäder i långt aflägsna århundraden mäktat uppföra dessa statliga tempel, som ännu i dag bära ett så hedrande vittnesbörd om deras fromhet, offervillighet och kulturståndpunkt. Med denna känsla af beundran måste vi binda känslan af att det tillhör oss att åt vara efterkommande bevara dessa minnesmärken i lika godt skick, som de äro, eller i ett prydligare, om de möjligen blifvit missprydda, så att äfven våra efterkommande århundraden härefter må hafva samma tillfälle som vi att vörda våra förfäders minnen. På grund häraf skulle jag anse att vi borde bevilja det begärda anslaget till uppförande af ett nytt torn på Linköpings domkyrka, äfven om staten ensam finge bekosta arbetet. Men så är dock icke förhållandet, ity att provinsens innevånare, kommunens medlemmar, konstens vänner, det kongl. huset och alla de, som intressera sig för det ideela och det andliga i vårt land hafva förenat sig och för det ifrågavarande ändamålet tecknat ett bidrag af omkring 100,000 kronor för att låta detta minnesmärke öfvergå till våra efterkommande icke sämre, utan bättre, än det nu är. Då vid sådant förhållande teckningslistan presenteras Riksdagen, den rikaste i landet, kan jag icke föreställa mig, att denna kammare skulle vägra att teckna sitt bidrag, så mycket mindre som Första Kammaren utan diskussion beviljat de begärda 68,000 kronorna. Jag tror icke, att detta vore öfverensstämmande med vår värdighet, utan att vi litet hvar kunna sticka handen i vår barm och säga: vi vilja icke vara sämre än Första Kammaren. För min del röstar jag för bifall till förslaget.

*Angående anslag till restaura-
tion af Linköpings dom-
kyrka.*
(Forts.).

Angående anslag till restaurering af Linköpings domkyrka.
(Forts.).

Herr Peter Olsson: Jag hade af flera skäl icke tänkt begära ordet i denna fråga, enär jag anser, att den utredning, som lemnats uti Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, är af beskaffenhet, att den närgörunda talar för sig sjelf. Men det har förefallit mig, som om diskussionen hade tagit en riktning och inkommit på ett område, hvarifrån det varit klokast, att den afhållit sig. Mig synes det, som om frågan ställer sig mycket enkel. Det torde vara känt äfven för de ledamöter af denna kammare, som hafva motsatt sig Utskottets förslag, att Linköpings domkyrka, likasom flera andra domkyrkor, anses vara *statens* egendom. Da så är förhållandet, kan staten ju icke rimligtvis undandraga sig värden om denna sin egendom.

Ser man åter saken ur arkitektonisk synpunkt, lär man väl icke kunna förneka, att Linköpings domkyrka är ett af vårt lands märkvärdigaste minnesmärken, likasom man å andra sidan icke heller torde kunna förneka, att tornbyggnaden på denna kyrka lemnar mycket öfrigt att önska. Det kan i min tanke icke vara riktigt, att vi helt och hållet undandraga oss att se saken äfven ur denna synpunkt, då det materiela icke bör vara så öfvervägande, att det estetiska och det som utgör det stora och minnesrika, lemnas ur sigte.

Går man ut från denna uppfattning och vidhåller man, att domkyrkan är en *statens* egendom, för hvars underhåll i värdigt skick det följaktligen aligger *staten* att vidtaga nödiga åtgärder, och tager man slutligen i betraktande såväl de rikliga enskilda bidragen, som äfven det bidrag Linköpings samhälle åtagit sig utgifva, så vill det synas mig, som om skälen för bifall till Stats-Utskottets förslag äro ganska talande. Jag kan icke heller förstå annat, än att Andra Kammaren bör at den enskilda uppoffring, som för ombyggnaden af tornet å Linköpings domkyrka visat sig, lemna det erkännande, att man sätter värde på dessa enskilda bidrag och att man derföre från *statens* sida vill göra något för att gå dessa enskilda ansträngningar till mötes.

Jag vill visst icke påstå, att det utöfvar något inflytande på gudstjensten i domkyrkan, om tornet har det ena eller andra utseendet, men jag tror, att just från den synpunkten att kyrkan är *statens* egendom och att det sålunda icke kan undvikas, att staten bidrager till upprätthållande af denna sin egendom på ett sätt, som motsvarar rättvisa och billiga anspråk, man icke behöfver gå längre för att få talande bevis för den åsigt Stats-Utskottet uttalat. Under sådana förhållanden och med afseende på det exempel för hela folket, som i detta fallet förefinnes, kan jag icke förstå något annat eller bättre, än att det ligger i Andra Kammarens intresse att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit, alldenstund det framdeles kan inträffa, att andra domkyrkor behöfva restaureras och det vore önskligt, att äfven då det enskilda intresset ville vara verksamt, och det vore för sådant ändamål godt att kunna hänvisa till detta exempel.

Man kan visserligen säga, att samhället i Linköping bör sjelft underhålla sin kyrka. Men man behöfver icke vara mycket hemma i byggnadskonsten för att förstå, att, om samhället endast skulle se på den *ekonomiska* fördelen, skulle det falla sig långt billigare och enklare för församlingen att bygga en egen kyrka, än att underhålla en så stor kyrka, som domkyrkan är. Man kan icke heller rimligen begära,

att ett samhälle, som icke har större antal innevånare än Linköping, skall bekosta underhållet af en så stor byggnad som denna.

Jag tror således, att, om man vill vara praktisk och se saken enkelt samt ur sin rätta synpunkt, man utan att behöfva kasta sig in på mera eller mindre främmande områden, skall komma till det resultat, att man bör bifalla hvad Utskottet föreslagit. Det var på dessa enkla skäl, som jag, vid frågans behandling i Utskottet, ansåg rättvisa och billighet fördra, att Kongl. Maj:ts förslag blefve godkändt likasom jag tror, att det exempel detta förhållande kan gifva bör mana oss att erkänna, att detta byggnadsföretag verkligen förtjenar att af staten understödjas. Jag anser mig således hafva fullt skäl att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Angående anslag till restaurering af Linköpings domkyrka.
(Forts.)

Herrar Friherre Lagerfelt och Axell instämde i Herr Peter Olssons anförande.

Herr Lyttkens: Då jag begärde ordet, hade jag tänkt att bemöta det yttrande en representant från Göteborg, Herr Doktor Dicksson, nyss i denna fråga hade, men vid närmare eftersinnande afstår jag derifrån, emedan jag tror det lämpligaste vara att hans yttrande ojusteradt intages uti Kammarens protokoll, för att derstädes i oförändradt skick förvaras såsom ett värdigt uttryck af en man med hans bildning och samhällsställning.

Eftersom jag nu i alla fall erhållit ordet, skall jag med några ord söka återföra frågan till sin rätta ståndpunkt, der den siste ärade talaren med all sin klarhet icke kunde fasthålla den. Han talade nemligen om, att man borde anslå medel till underhållande af domkyrkan i Linköping, emedan det vore vår pligt att bevara och skydda våra gamla minnesmärken, men jag ber att häremot få anmärka att här icke är fråga om att att bevara ett torn, som skulle vara ett minnesmärke från den tid, då våra förfäder byggde sina stora tempel, utan meningen med det begärda anslaget är att få medel till att rifva ned det gamla tornet och bygga upp ett nytt i stället, som är mera öfverensstämmande med den nyligen reparerade kyrkans prydliga utseende och stil, och detta förfarande blir enligt min tanke icke att bevara något minnesmärke från forntiden utan det blir endast ett prof på vår tids sätt att uppföra tornbyggnader.

Skulle staten å sin sida vara skyldig att ersätta alla de kyrktorn, som under tidernas lopp blifvit förstörda vare sig af krig eller våld m. m., så tror jag dertill skulle erfordras ansenliga anslagsbelopp. Vi behöfva alldeles icke gå långt för att finna passande föremål för en sådan frikostighet, om den skulle förekomma, utan behöfva endast se oss omkring här i Stockholm. Vi hafva t. ex. S:t Clare kyrka, som enligt gamla ritningar hade ett utmärkt vackert torn, men som nu har ett anskrämmeligt fult torn i den gamla vanliga mössetilen på en stor stenpelare, hvilket torn mycket väl kunde behöfva ersättas med ett annat vackrare, om man endast finge tänka på hvad skönhetssinnet och smaken kräfver. Men är detta möjligt? Skulle staten en gång börja med att bygga upp ett sådant torn, så borde ju staten uppbygga *alla* kyrktorn, som under tidernas lopp förfallit. Hvar finnes här gränsen?

Angående an-
slag till restaura-
tion af Lin-
köpings dom-
kyrka.
(Forts.)

Nu heter det vidare från dem, som ifrå för anslaget beviljande, att domkyrkan i Linköping är en statens egendom samt att åtskillige enskilde personer dertill högst betydligt bidragit, äfvensom att Linköpings domkyrkoförsamling utfäst sig att bidraga med 30,000 kronor, men hvad nu särskildt det sista skälet beträffar, så anser jag, att der-vid icke bör fästas alltför mycken vikt, ty vi hafva ju många andra ställen i riket, der man nybyggt kyrktorn såsom t. ex. i Malmö på S:t Petrikyrkan, och skulle man fråga representanterne från Malmö, hvad denna tornbyggnad kostar dem, så är jag öfvertygad, att det icke skulle vara en liten summa. Jag vågar icke bestämdt uppgifva dess storlek, men att döma efter det utmärkt vackra och eleganta arbetet, tror jag mig dock kunna försäkra, att der hvarken ett- eller tvåhundra-tusen kronor spisa, och det oaktadt har icke något bidrag af allmänna medel begärts, utan församlingen har helt och hållet bekostat bygg-nadsarbetet.

Jag skulle kunna uppräknat ännu flera fall, der förhållandet varit alldeles enahanda, såsom t. ex. den der utmärkt väl restaurerade kyrkan i Halmstad, som jag på förmiddagen omnämnde, och flera andra kyrkor, men vill icke nu längre uppehålla Kammarens dyrbara tid.

Hvarföre vi skola göra ännu flera monumentala byggnader än vi redan hafva att öfverlemnade åt våra efterkommande att underhålla, det kan jag verkligen ej inse.

Det har sagts, mine herrar, att denna hufvudtitel håller på att växa oss öfver hufvudet och då böra vi icke låta det nödvändiga stå tillbaka för det mindre nödvändiga, ty nog tror jag, att vi hafva vigtigare saker att använda statens medel till än att bevilja anslag till uppbyggande af nya kyrktorn.

På grund af hvad jag sagt och då jag icke anser, att alla dessa granna tal, som hållits om skyldigheten att bibehålla gamla minnesmärken, äro tillämpliga i detta fall, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Danielsson: Jag skulle måhända hafva svarat Herr Dickson på hvad han nyss sagt, om jag icke ansett sådana yttranden för så vanliga från det hållet, att jag icke tror dem ens förtjenta af något svaromål. Jag hoppas dock, att hans sätt att tillvägagå icke skall få anses såsom spetsen på bildning och vetande hvarken inom det samhälle han representerar eller i allmänhet, utan snarare motsatsen.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice Talmannen framställde, enligt de yrkanden som förekommit, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 48:de punkten af Utlåtandet N:o 22,

Den det ej vill

röstas Ja;

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Vid röstsedlarnes sammanräkning befans, att 80 ledamöter röstat ja mot 57 som röstat nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkten 49.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till uppförande af en flygelbyggnad och anbringande af värmeledning vid *bibliotekshuset i Upsala* bevilja 162,000 kronor samt deraf till utgående under år 1877 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.

I anledning af denna nådiga framställning var, uppå anförda skäl, den hemställan af Utskottet gjord,

att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag, att för anbringande af en värmeledning uti bibliotekshuset i Upsala till utgående under år 1877 på extra stat anvisades ett belopp af 50,000 kronor.

Mot hvad Utskottet sålunda hemställt hade inom detsamma reservationer anmälts:

dels af Herrar *C. Ekman, F. Hederstjerna* och Grefve *L. af Ugglas*; och

dels af Herrar Grefve *C. Beck-Friis, J. Widén, P. J. F. von Strokirch, E. Key, P. O. Hörnfeldt, J. E. Johansson* och *C. J. Svensén*.

Efter föredragning af detta ärende yttrade

Herr Rydin: Den fråga, som nu föreligger, utgör icke första gången föremål för Riksdagens behandling, men det är första gången den framkommit på grund af en Kongl. Maj:ts proposition. Denna fråga har blifvit af Stats-Utskottet afgjord på ett sådant sätt, att man för närvarande svårigen kan genom detta anslags beviljande åstadkomma det åsyftade ändamålet. Alla hafva vid de föregående tillfällen frågan varit å bane öfverensstämt derutinnan, att Upsala biblioteksbyggnad behöfver utvidgas, att den tillika behöfver göras användbar för besökande likasom lämplig till arbetsrum och att en förändring i det nu existerande, jag må säga förfärliga, förhållandet bör vidtagas, så att tjänstemännen derstädes må kunna arbeta utan att se sin helse hotad. Förhållandet är för närvarande det, att få personer våga sig in såsom ordinarie tjänstemän vid biblioteket till följd deraf att deras helse deraf lider; och den förra Ecklesiastikministern yttrade också vid 1872 års riksdag, då denna fråga först kom före, att det är väl bekant, att kölden i biblioteket är så stark, att tjänstemännens helse deraf löper fara att grundligt skadas.

Att under sådana förhållanden frågan må komma till ett lyckligt slut måste hvar och en önska. Vi hafva förut i dag behandlat en fråga, som rörde våra gamla minnen. Den väckte opposition och man sade, att man borde hålla sig till den nakna verkligheten. Här föreligger i sanning en fråga, som hör till denna nakna verklighet och som är af ganska trängande vikt, emedan för hvarje år som förflyter tjänstgöringen vid biblioteket blifver svårare; och detta bibliotek, som allt mer och mer utvidgas, göres allt mindre och mindre användbart. Det

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.

gick ändock an under forna tider, då biblioteket hölls öppet endast ett par timmar i veckan och under mellanterminerna var stängdt och da man icke behöfde frukta för kölden. Men tillväxten af de låne-sökande, de besökande och af dem, som för sina studier behöfva uppehålla sig derstädes, gör det nödvändigt, att något göres, så vidt biblioteket skall uppfylla sitt ändamål. Då blifver frågan, hvad bör i detta hänseende göras? Svaret härpå lemnas af Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen. Det förslag, som der innehalles, framkom först 1865, understöddes enhälligt af Konsistorium och förnyades sedermera år 1871 af samma myndighet. Det medhanns då icke att af vederbörande behandlas så, att det kunde framläggas för Riksdagen genom en Kongl. proposition, utan blef på grund af enskild riksdagsmans motion föremål för handläggning. Hvarföre en enskild riksdagsman framlade detta förslag är lätt förklarligt, om herrarne erinra sig den stränga vintern år 1871.

Sedermera förföll frågan, man begärde en ytterligare utredning och Ecklesiastikministern ansåg att, innan någon byggnad företogs, man borde tillse, huruvida icke nuvarande biblioteksbyggnaden kunde så inredas, att den fullt motsvarade ändamålet. Ofverintendentsembetet uppdrog åt en arkitekt att deröfver uppgöra förslag. Ett så beskaffadt förslag afgafs också, enligt hvilket Carolinasalen skulle inredas till biblioteksrum, men förkastades af samtliga myndigheter, som deröfver hördes, till följd af dels den obehäflighet och den ökade tjänstpersonal, som förslaget antagande skulle medföra, dels ock af andra skäl. För att emellertid få utrönt, om ej på grundvalen af detta förslag skulle kunna uppgöras ett annat fullt lämpligt, tillsattes af Konsistorium i Upsala en komité, som skulle undersöka, huruvida icke genom annan inredning af biblioteksbyggnaden skulle kunna astadkommas bättre anordningar. Man försökte sig då med inredning af nedre vanningen och föreslog jemväl anbringande af värmeledning i densamma. Detta förslag, som komiterade uppgjort i samråd med en byggmästare, förkastades; men på samma gång vände man sig till en arkitekt, Stenhammar, som uppgjorde nytt förslag, hvilket gick ut på trapphusets rifvande och inredning till läslokal, och förklarade Stenhammar, som är en framstående arkitekt, att hvarje försök att ändamålsenligt inreda biblioteksbyggnaden, som icke gick ut på trapphusets rifvande, måste anses misslyckadt. Detta förslag blef föremål för öfverläggning i Konsistorium, som stannade i två hälfter. Den ena antog Stenhammars förslag såsom tillfredsställande, men ansåg tillika att i samband härmed borde uppföras en ny särskild universitetsbyggnad, en aula, som enligt sedermera uppgjort förslag skulle kosta en million kronor. Således stod man nu å ena sidan med inredning af trapphuset samt uppförande af en aula för en million kronor, å andra sidan med den af Konsistorium förordade flygelbyggnaden. I detta skick kom förslaget till Kanslern, som afstyrkte Stenhammars förslag och i stället förordade uppförandet af en särskild flygelbyggnad. Förslaget underställdes sedermera Ofverintendentsembetet, som den 24 Februari 1874 afgaf utlåtande, hvaruti det tillstyrkte Herr Stenhammars förslag. Men det oaktadt kunde Regeringen, som, efter hvad vid 1875 års riksdag upplystes i denna Kammare af Herr Statsradet och Chefen

för Ecklesiastikdepartementet och uti den Första Kammaren af två andra statsrådsledamöter, åt frågan egnat sorgfälligt uppmärksamhet under tiden från Februari månad, då Öfverintendentsembetets yttrande inkom till Kongl. Maj:t, till slutet af December, ej bestämma sig för något af förslagen. Således stod frågan och vägde emellan Herr Stenhammars förslag och den af Kanslersemetet förordade flygelbyggnaden. Kom så 1875 års vinter med sin förfärliga köld, som naturligtvis förorsakade nya ansträngningar från bibliotekstjenstemännens sida för frågans bringande till lösning. Och detta föranledde en ledamot af Första Kammaren att vid 1875 års riksdag väcka motion i ämnet. Motionen föll, men saken kunde naturligtvis ej förfalla. Och efter Kanslersemetets ytterligare hörande har Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagt förevarande förslag. Och det är under sådana förhållanden af största vikt att, om man vill göra något för att Upsala universitets bibliotek skall blifva användbart, man ansluter sig till detta förslag.

Hvad Stats-Utskottets förslag deremot beträffar, så är detta grundadt på den förutsättningen, att byggnaden i dess nuvarande skick skulle kunna genom blotta anbringandet af en värmeledning göras lämplig för fyllandet af bibliotekets behof. Men efter den utredning, som arkitekten lemnat, och efter frågans grundliga skärskådande från alla sidor, har man funnit, att det ej är möjligt att anbringa värmeledning utan i sammanhang med en förändring af inredningen, och detta kan ej, efter hvad Herr Stenhammar uppgifvit, ske på annat sätt än genom att ändra det nuvarande trapphusets inredning. Men för detta ändamål måste man borttaga den stora stentrappan och i stället anbringa en mindre, endast 6 fot bred trappa af jern, och denna icke en gång dubbel, hvarföre, om man tager hänsyn till det stora antal människor, som vid högtidliga tillfällen äro samlade uti Karolinasalen, ingen torde kunna bestrida att en sådan anordning vore olämplig och, vid uppkommande eldfara, rent af vådlig. Under sådant förhållande frågar jag, huruvida det kan vara skäl att bifalla Utskottets hemställan i stället för Kongl. Maj:ts proposition? Men, säger man, Utskottet har derjemte uttryckligen framhållit önskvärdheten af att Karolinasalen inreddes till bibliotekssal. Ursprungligen har den likväl varit ämnad till festsal, när ett större belopp af Carl XIV Johan anslogs till detta ändamål. Biblioteksbyggnaden lider således af den olägenheten, att en del deraf blifvit anslagen till fest-, en annan del till bibliotekslokal. Men äfven om man vill använda festsalen för bibliotekets behof, så har det dock, efter hvad jag förut nämnt, visat sig att vid uppgörande af detta förslag man kommit till den slutsatsen, att inredningen af bibliotekslokaler i Karolinasalen ej låter sig verkställas utan i sammanhang med trapphusets förändrade inredning, hvilken beräknats till en kostnad af 120,000 kronor. Och då jemväl i afseende å detta förslag den förut uttalade betänkligheten emot den föreslagna enkla spiraltrappan kvarstår, synes det icke böra få företräde framför Kongl. Maj:ts förslag.

Om man betraktar kostnaderna för de särskilda förslagen, så finner man, att det, som gick ut på Karolinasalens inredning, trapphusets dock ej inberäknad, jemte anbringande af värmeledningen beräknats till en kostnad af 95,000 kronor, hvarförutom det samtidigt

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

uppgjorda kostnadsförslaget för en del af slottets inredning till festsal slutade på en summa af 66,000 kronor, oaktadt denna sal blefve den nuvarande så underlägsen, att den ej skulle komma att upptaga mer än hälften af dess golfyta. Således voro dessa med hvarandra sammanhang egande förslag icke lyckade. Vidare hafva vi det af den utaf Konsistorium tillsatta komitéen uppgjorda förslaget att inreda den nuvarande byggnadens nedre våning till läsesalar och Karolinasalen till bibliotekslokal. Detta förslag skulle kosta, för Karolinasalens inredning 62,000 kronor, för värmeledningens anbringande 50,000 kronor samt för läsesalarnes anordnande 10,000 kronor, hvarvid emellertid förekommer, att genom en dylik anordning läserummen blefve så beskaffade, att de till följd af ofördelaktig dager icke kunde med fördel begagnas. Nu frågar man: är det ej på frågan, huruvida Karolinasalen fortfarande skall användas till festsal, som hela biblioteksfrågan hänger? Jag svarar *nej*. Ty alla härom uppgjorda kostnadsförslag visa, att, äfven om denna sal inredes till bibliotek, skilnaden i pris emot att antaga Kongl. Maj:ts förslag blir obetydlig. Och man kan lätt tänka sig, huru mycket svårare det skall vara att aptera ett gammalt hus för ett ändamål, hvartill det vid dess uppförande icke varit afsedt, än att redan från grunden anordna en ny flygelbyggnad för samma ändamål. Men, torde man vidare fråga, hvartill skall Karolinasalen användas, då flygelbyggnaden blir färdig? Jo, så länge den behöfves sasom festsal och ej är erforderlig för bibliotekets behof kan den förblifva i sitt nuvarande skick. Men i den man biblioteket utvidgas, kan den så smäningsom inredas till bibliotekslokaler, och dessutom är den behöflig för förvarande af andra samlingar, såsom universitetets konst- och myntsamlingar. Ty universitetet far allt mer och mer behof af utvidgade lokaler.

Hvad beträffar anmärkningen, att den tillämnade flygelbyggnaden skulle blifva vanprydnad, så vill jag visserligen medgifva detta. Men jag tror å andra sidan att, om de herrar ledamöter, som så mycket tala om denna fulhet, betrakta Karolinabyggnaden från den sida, vid hvilken flygeln är ämnad att anbringas, de ej få någon vacker utsigt. Ty byggnaden är i sitt nuvarande skick ej något estetiskt mönster, och vid sadant förhållande frågar jag, om det är skäl att för vanprydnadens skull afhålla sig från vinnandet af det praktiska ändamålet, nemligen en ändamålsenlig inredning af bibliotekshuset, helst denna är af så trängande behof för universitetets lärare och lärjungar, för de besökande och, i främsta rummet, för bibliotekstjenstemännen.

Om man nu betraktar Utskottets förslag, hvilket afser anvisande på extra stat af ett belopp af 50,000 kronor för anbringande af en värmeledning uti bibliotekshuset i Upsala, så finner man, att denna summa med 5,100 kronor understiger den för värmeapparaten angifna kostnad. Och huru kan väl Utskottet tänka sig, att värmeledningen kan ändamålsenligt anbringas utan i sammanhang med någon förändring af byggnadens inredning. Den minsta kostnaden härför är väl den, som skulle uppkomma genom Karolinasalens inredning till bibliotek, en kostnad, som, då den 1872 beräknades till 42,000 riksdaler, i år måste uppgå till minst 100,000 kronor derutöfver. Och då det ej är lämpligt att anbringa värmeledningen, innan man ännu har någon

plan för de nya anordningarnes vidtagande i öfrigt, anser jag, att man för det närvarande ej kan tillgodogöra sig det af Utskottet tillstyrkta anslaget.

Det är således till följd af de praktiska svårigheter, som vidlåda Utskottets förslag, som jag icke kan biträda detta, ehuru jag på samma gång är fullt erkänsam för Utskottets välvilja mot universitetet att gå detsamma till mötes med anskaffandet af en värmeledning, på det att det mest trängande behovet så fort som möjligt skulle blifva tillfredsstäldt, om jag också icke tror, att den åsigt, som bestämt Utskottet i denna fråga, låter realisera sig. Det är, säger jag, på dessa skäl, och då Utskottet erkänt behovet af en utvidgning och förbättring af biblioteksbyggnaden i fråga, som jag föreslår, det Kamraren ville godkänna Kongl. Maj:ts proposition, hvarigenom denna viktiga fråga ändtligen en gång skulle få en i förhållande till kostnaderna ändamålsenlig lösning.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Herr Talmannen, som anländt under det Herr Rydin yttrade sig, lemnade härefter ordet till

Herr von Geijer: Så tvingande kan ibland omständigheternas makt vara, att man slutligen ser sig nödsakad att bifalla ett förslag på samma grunder, som de, på hvilka man förut velat hafva samma förslag afslaget. Så har det nu gått med mig i denna fråga. Jag har förut varit af den åsigt, som nu af Utskottet uttalas i dess motivering, nemligen att den hufvudsakligaste bristen hos det nu föreliggande förslaget består deri, att, enligt detsamma, den i tredje våningen af biblioteksbyggnaden inrymda festsalen fortfarande skulle komma att bibehållas och användas för sitt hittills varande ändamål, och att det är i högsta grad olämpligt att uti en byggnad, der oersättliga bokskatter finnas förvarade, anställa fester af den beskaffenhet, som uti nu ifrågavarande sal tid efter annan egt rum, torde ej kunna bestridas, om man tager i betraktande den eldfara, som måste vara med dylika fester förenad. Det var också min första tanke att af allt, som man än borde göra för bevarandet af så dyrbara samlingar, som inneslutas uti ifrågavarande biblioteksbyggnad, så hade man att först och främst tillse huruledes man skulle kunna från denna byggnad aflägsna den eldfara, som genom nämnda festlokals inrymmande i densamma vore för handen. Med denna tanke förenade jag vidare den af Stats-Utskottet i fortsättningen af dess betänkande uttalade, att det närmast till hands liggande vore, att biblioteket skulle kunna få plats jemväl i tredje våningen, och jag förmenar fortfarande, att sådant är möjligt, oaktadt sakkunnige ansett det icke lämpligen kunna ske. Jag hade äfven trott att i universitetsbyggnaden skulle kunnat inredas nödiga läsesalar, utan hvilka vetenskapsmännen icke kunna tillgodogöra sig de skatter, detta bibliotek innesluter, men det har nu blifvit mig klart, att inrättandet uti det nuvarande biblioteket af dylika salar faller sig svårare än att deri inrymma bokförrådet. Allt hvad jag förut i frågan ansett lämpligt har nemligen hos mig omändrats vid den reflexionen, att, efter hvad jag vet, långvariga undersökningar blifvit gjorda för att åt universitetet anskaffa en högtidssal, der det kunde hålla de akademiska högtidligheterna, men att dessa icke ledt till något resultat. När nu

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.).

en solennitetssal i Upsala icke kan erhållas utan ett långvarigt och dyrbart nybyggnadsarbete, men jag och — som jag förmodar — många med mig icke kunna tänka sig, att Upsala universitet i en lång och obestämd framtid kan undvara en dylik lokal, har jag från min förra tankegång måst öfvergå till antagandet af Kongl. Maj:ts proposition.

Ett annat af Stats-Utskottet framställt skäl mot antagandet af Kongl. Maj:ts proposition är, att den tilltänkta flygelbyggnaden skulle blifva i hög grad vanprydande. För min del kan jag dock icke biträda detta skäl, dels derföre att — såsom redan blifvit nämndt — denna flygelbyggnad blefve från endast få punkter synlig, dels och derföre att den arkitektur, enligt hvilken den nuvarande byggnaden är uppförd, verkligen är af den art, att den, snart sagdt, icke genom hvilken behandling som helst skulle kunna vanprydas. Den har nemligen tillkommit under den tid, hvarom man i förmiddags talade, och som utmärkte sig genom att, under namn af att restaurera, vanpryda allt, hvarvid den rörde. Man kallade på förmiddagen denna arkitektur, hvaraf vi ännu lida, apoplektisk, och flera dylika benämningar skulle kunna gifvas den.

Till dessa skäl mot Utskottets förslag kommer ytterligare, att då Utskottet icke har accepterat något af de föreslagna alternativ, som återfinnas i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition, utan endast beviljat 50,000 kronor för anbringande af en alltid nödvändig värmeledning, jag icke kan tänka mig möjligheten, huru en sådan skulle kunna anbringas utan nybyggnad eller en genomgripande förändring af den nuvarande byggnaden. Om Stats-Utskottet förenat sig om något af omförmälda alternativ, kunde man hafva förstått, huru värmeledningen skulle komma till stånd, men som det nu är, kan jag icke finna, huru denna värmeledning kan utan vidare undersökningar anbringas, då densamma måste utöfva inflytande å den nuvarande trappuppgången, som är förlagd i en särskild utbyggnad.

Då alltså, enligt min tanke, en solennitetssal är för universitetet oundgängligen af nöden; da bokförrådet fordrar ett större utrymme och läsesalar äro nödvändiga för att begagna bibliotekets innehåll samt härför en värmeledning måste anbringas, så, när jag finner dessa behof bäst tillgodosedda genom uppförandet af den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna flygelbyggnaden, får jag anhålla, att Kammarern, med afslag å Stats-Utskottets förslag, måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr O. B. Olsson: Herr Talman! Mine Herrar! Stats-Utskottet har i denna fråga varit temligen ense derom, att en värmeledning vore för den ifragavarande universitetsbyggnaden behöflig äfvensom ett större utrymme för biblioteket af behöfvat påkalladt, men då man af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition fann, att i sådant hänseende tre olika förslag blifvit ifragasatta, men intet af dem vunnit alla auktoritetens bifall, utan anmärkingar än mot det ena än mot det andra blifvit framställda, har jag åtminstone, likasom ock pluraliteten inom Utskottet, icke kunnat tillstyrka det af Kongl. Maj:t begärda anslaget för uppförandet af en särskild flygelbyggnad. Först och främst tror jag — för så vidt jag kan bedöma saken — att denna långa och smala flygelbyggnad skulle mot ett stort och ståtligt hus

blifva särdeles vanprydande. Såsom en brist hos det föreliggande förslaget har för det andra ansetts det, att tredje våningen i biblioteksbyggnaden fortfarande skulle användas till festivitetsal. Allmänt fruktar man nemligen, att biblioteket vid de tillställningar, baler och konserter, hvartill denna sal tid efter annan och kanske ganska ofta användes, svärfvar i fara, i det till följd af de vid sådana högtider på väggarne upphängda draperier och fanor eldsvåda mycket lätt torde kunna förorsakas; och en sådan olycka skulle förstöra vårt kostbaraste bibliotek. Denna fara hägrar så för mig, att jag, utan afseende på hvarje annat skäl, skulle vilja afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition blott och bart på den grund, att deri förutsättes, att denna solennitetssal fortfarande skulle användas för enahanda ändamål som hittills. Litet har torde väl äfven nödgas medgifva, att vid baltillfällen, då en stor mängd personer äro församlade och man kanske icke umgås så varsamt med eld och ljus, stor fara för eldsvåda är för handen.

Inom Stats-Utskottet voro vi vid denna frågas behandling nog lycklige att hafva hos oss två fackmän, nemligen Kaptenen Nordenfelt och Majoren Adelsköld, och desse bada förklarade enstämmigt, att den ifrågavarande salen mycket väl skulle kunna apteras till boksal. Efter hvad jag hörde, framkastade visserligen en och annan deremot den anmärkning, att murar och bjelkar icke voro tillräckligt starka; men desse fackmän försäkrade, att salen vid de stora festligheter, som der understundom egt rum, burit större bördor — och de till på rörlig fot — än ett blifvande bokförråd.

Jag ber här att få upplysa Kammarens ledamöter om, att med Utskottets förslag icke afsetts vidtagande af andra förändringar än de, som kunna blifva en följd af att en del böcker möjligen komma att inrymmas i tredje våningen och att värmeledning anbringas under trapphuset.

Da man utom allt detta nu vet, att Första Kammararen redan afgjort denna fråga samt dervid med 13, om icke 14 rösters pluralitet bifallit Utskottets förslag och då det, atminstone efter mitt antagande, inom nämnda Kammarare finnes flere i denna fråga hemmastadda personer än här, hemställer jag, huruvida det icke vore skäl, att jemväl Andra Kammararen lemnade sitt bifall till Utskottets hemställan. Jag slutar nu med att för min del yrka ett sådant bifall, under förklarande tillika, att, derest under den blifvande diskussionen några invändningar komma att framställas mot hvad jag nu anført, jag icke skall undandraga mig att för deras bemötande anyo begära ordet.

Chefen för Ecklesiastikdepartementet, Herr Statsrådet Carlson: Jag har en gång förr på detta rum — det är nu ett antal år sedan — varit nog dristig att hos Kammararen förorda ett förslag till bibliotekshus, vida större och kostsammare än det nu föreliggande, nemligen till det i Humlegården numera förverkligade bibliotekshuset. Mången miss-tröstade då om att Kammararen skulle vilja anslå en så betydlig summa, som erfordrades för det ändamålet; men det visade sig, att Kammararen hyste en så stor ömhet för den högre bildningen i landet, att den icke ville förvägra de för dess utveckling nödiga bidragen.

Nu är en likartad fråga å bane. Det gäller dock en vida min-

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.).

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

dre summa, derföre att det här endast är fråga om att utvidga en redan befintlig lokal; men sjelfva ändamålet är af samma natur och dess vigt lika stor.

Behovvet är liksom förra gången af trefaldig beskaffenhet. Först och främst erfordras det att skaffa utrymme åt biblioteket. Derefter att skaffa värme åt den personal, som betjenar allmänheten och vårdar samlingarne; ty det är väl mycket begärddt, att denna personal skall arbeta i lokaler, hvarest, enligt hvad upplyst blifvit, temperaturen stundom nedgår till 10 graders köld. Slutligen är det af behovvet påkalladt att skaffa rum, der de, som, ledda af sin törst efter kunskap, vilja begagna sig af biblioteket, kunna på stället ega tillgång till dess skatter och der bibliotekets tjenstemän kunna arbeta för att göra dessa skatter för allmänheten tillgängliga. De äro nemligen icke tillgängliga dermed, att böckerna stå på hyllorna; dessa böcker måste äfven ordnas och förtecknas, och denna förteckning fortgår alltjemt, i den mån biblioteket växer.

Den nu föreliggande frågan har under 11 år varit å bane. Under dessa år hafva en mängd förslag uppstått och åter fallit. Det har af allt detta synt nästan visst, att hvad som här borde göras vore det enklaste, det som läge närmast för handen, likasom ofta den tanke, som först upprinner, är den riktigaste. Och *nu* tror jag, att man bör göra det, savida man icke för lång tid vill undanskjuta tillfredsställandet af detta behov.

Under desse elfva år har biblioteket betydligt förökats, hvarföre behovvet af utvidgade lokaler för detsamma blifvit än mera tryckande. Härtill kommer, att man under tiden sett nya vetenskaper uppväxa och alstra sin litteratur. Sjelfva känslan af, att man måste begagna sig af bibliotekets skatter, har blifvit vida lifvigare än förr, och om man nu icke tillmötesgår detta hos ungdomen och dess lärare allt starkare framträdande behov, så sörjer man icke väl för bildningen i landet.

Hvar och en vet, att, då fråga uppstår om att bereda utrymme för hvad man eger, då detsamma icke vidare får rum i det hus, der det förvaras, man har att antingen ur en del af huset utrymma, hvad der finnes, eller helt enkelt att göra en tillbyggnad.

Här är, såsom jag tror, hufvudfrågan, om man fortfarande vill inrymma samlingssalen i biblioteket eller icke. Denna sal synes vid första anblicken vara främmande för biblioteket; men jag bör nämna, att anledningen till uppförandet af detta hus har från början varit behovvet af samlingssal och först senare behovvet af förökade lokaler för biblioteket. Intet läroverk kan i sjelfva verket undvara en samlingssal, der lärare och lärjungar kunna vistas; minst det främsta läroverket i landet.

Frågan blifver således: kan man ersätta denna sal? Denna fråga har också blifvit ställd till kansleren och universitetet, och kansleren har svarat derpå, att behovvet af en stor samlingssal i stället för den nuvarande endast på det sätt skulle kunna fyllas, att statsanslag erhöles för uppförande af *ett nytt universitetshus*. Ett förslag till en sådan byggnad har länge varit bearbetadt, och konsistorium upplyser i sitt svar på berörda förfrågan, att kostnaden derför, ehuru den icke

vore fullkomligt bestämd, icke kunde beräknas uppgå till mindre än en million kronor.

En samlingssal skulle således i en annan lokal endast med betydlig kostnad kunna beredas. I Första Kammaren, der detta förslag på förmiddagen behandlades, brast icke hos dem, som motsatte sig Kongl. Maj:ts nu framställda förslag, en stor frikostighet. Man yttrade: »hvad gör det, om vi anslå några hundra tusen kronor för ändamålet, ja, ända till en million, blott vi slippa att få ett fult hus». Ja, äro tillgångarne så rika, att man för denna sak kan anslå en sådan summa, så tror jag, att saken lätt kan ordnas; men det förefaller mig, som om det icke vore så lätt att bereda tillgångar till en så betydlig kostnad.

Man måste således först veta — och det synes vara den förnämsta frågan — *huru* man skall sörja för behovet af en annan samlings-sal, och *när*; ty under den tid, som åtgår, innan man kan bereda tillgång till en sådan på något annat ställe, har bibliotekets behof af ökad utrymme sannolikt blifvit olidligt.

Kan man åter *icke* utvisa samlingsalen ur bibliotekshuset, så återstår endast den vanliga utvägen, då ett hus icke räcker till, nemligen att tillbygga detsamma. Häremot invänder man att en tillbyggnad skulle blifva vanprydande. Men en flygelbyggnad är likväl från början här tillämnad; den skulle få samma karakter som hufvudbyggnaden, och en flygels uppförande har den högst väsentliga fördelen äfven framför förslaget att till bibliotek begagna öfversta salen i huset, att flygeln *medgifver en ändamålsenlig inredning af biblioteket*. Der kunde uppställas ett hundra tusen volymer, sjelfva kärnan af biblioteket, eller den del deraf, som företrädesvis behöfver begagnas. Biblioteket kunde der ändamålsenligt ordnas i närheten af arbetsrummen; läsesalar kunde inrättas, isynnerhet en stor sådan med fyra fönster, för dem, som der ville studera; här kunde personalen arbeta i närheten af det rikliga bokförråd, — en heder för vårt land — som den vårdar. Att i stället till bibliotek inreda den högst upp i huset befintliga salen, är icke lämpligt, då den är belägen på afstånd från arbetssalarna, och en läsesal der icke kan inrättas. Det hela skulle genom en sådan anordning blifva lika obeqvämt och otjenligt, som det för närvarande är. Genom en tillbyggnad deremot skulle man, om man så vill, få mindre sammanhang i det hela, men man skulle dock kunna ordna allt fullkomligt ändamålsenligt för begagnandet af det dyrbara bokförrådet.

Återstår således den frågan: kan samlingssalen bibehållas, der den nu är, då dess begagnande till sådant ändamål skulle medföra eldfara? Så vidt jag känner, hafva högtider vid ljus icke hållits i denna sal vid andra tillfällen än vid promotioner, hvilka förut förekommit hvart tredje år, men numera till följd af den förändrade organisationen af filosofiska graden sannolikt icke vidare förekomma och åtminstone aldrig kunna samla en så stor personal som förut. För öfrigt är ju en sådan fara utan svårighet afhjelpat genom att utfärda ett förbud för salens begagnande vid eldsljus. Detta tror jag utan men för salens egentliga ändamål kunna ske, ty vid de tillfällen då lärare och lärjungar samlas till större akademiska högtider, är det *vid dager*.

Då man således, äfven om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, kan aflägsna all befarad våda af eld; då man derigenom kan vinna en ända-

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

målsenlig inredning och begagnande af biblioteket; då kostnaden derigenom, långt ifrån att blifva större än genom bifall till något annat förslag, tvärtom visat sig understiga kostnaden för hvarje annat förslag; då man har svårt att utse någon annan lämplig plats till ny solennitetssal samt kostnaderna därför ej blifva ringa, så synes mig, att man blott handlar i öfverensstämmelse med landets och bildningens fordringar, om man efter ett så långt uppskof ändtligen skrider till verket och bringar till fullbordan hvad som nu af Kongl. Maj:t är föreslaget. Under den långa tid, som denna fråga varit föremål för behandling, har det, såsom mig synes, varit rymligt tillfälle att betänka, hvilket af de många byggnadsförslagen, som bör anses vara det ändamålsenligaste. När nu saken skridit fram till det skede, att den stora rikedom på hvarandra olika förslag synes vara uttömd, när Öfverintendentsembetet — hvilket väl torde i denna sak hafva, minst sagdt, lika godt vitsord som de tvenne fackmän, hvilka inom Utskottet uttalat sig i frågan, enär jag betvivlar, att desse fackmän, hvilka jag för öfrigt högt aktar, egentligen kunna sägas vara arkitekter — när Öfverintendentsembetet förklarar, att, så länge man icke kan skaffa sig en annan lokal till samlingssal än den nu varande i bibliotekshuset, enda utvägen att lösa denna fråga består uti att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit, skulle då verkligen det yttre utseendet tillmätas den vikt, att man endast *derföre* skulle vilja afvisa ett trängande behof? Från stadssidan är intet synligt af den föreslagna flygelbyggnaden, hvilken för öfrigt bortskymmes af höga träd.

Således synes mig Utskottets skäl, att den tillämnade flygelbyggnaden skulle blifva vanprydlig, icke böra tillerkännas afgörande vikt. För öfrigt har, såsom bekant, denna flygelbyggnad från första början varit afsedd att byggas, hvilket äfven inhemtas af ett utkast till den ursprungliga byggnadsplanen. Att emellertid icke denna del af planen hittills kommit till utförande, har sin orsak i den omständigheten, att det bokförråd, som skulle i biblioteket inrymmas, till en början icke var så stort, att någon flygelbyggnad då behöfdes.

På dessa skäl hemställer jag, om icke Kammaren ville behjerta det maktpåliggande behof, som här är i fråga, och hvars tillgodoseende är af verklig vikt för landets bildning.

Herr MalMBERG: Den studerande ungdomen vid Upsala universitet följer Riksdagens förhandlingar i denna fråga med största uppmärksamhet. Frågan är nemligen icke af så ringa vikt, som det möjligen kan synas till en början. Den har ganska stort inflytande på den bildning, som de studerande söka erhålla vid detta universitet. Det är således högst angeläget, att frågan snart får ett slut och att man icke fortfarande i decennier skall tvista om huru den skall lösas. Här föreligger alltså ett verkligt behof, som måste snart afhjelpas. Och för min del kan jag icke se, att något förslag att lösa frågan är bättre, än det af Kongl. Maj:t framställda.

Man framhåller, att den ifrågasatta flygelbyggnaden skulle blifva missprydande. Men, mine herrar, då man tagit lokalen i ögonsigte och vet, åt hvilken sida af huset flygelbyggnaden är afsedd att byggas, så tror jag man skall finna, att mer berörda flygelbyggnad icke

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

egentligen kan sägas blifva någon vanprydnad för det i sig sjelft vackra bibliotekshuset. Husets hela façad af staden nemligen, enligt Kongl. Maj:ts förslag, bibehållas i oförändradt skick, och det är endast den sida, som vetter åt parken och botaniska trädgården, som kommer att tillbyggas. Man kan således icke med skäl påstå att byggnaden, enligt detta förslag, kommer att blifva vanprydlig.

Nu har Utskottet för sin del tillstyrkt beviljande af ett anslag å 50,000 kronor för anbringande af en värmeledning i bibliotekshuset i Upsala. Men jag vet icke, på hvad sätt Kongl. Maj:ts skall, derest ett sådant förslag af Riksdagen bifalles, låta anbringa sagda värmeledning. Helt säkert skall det möta stora svårigheter att utforska, i hvilken del af byggnaden denna värmeapparat lämpligen skall kunna nedläggas. Att anbringa den i byggnadens nu varande grundmur är särdeles vådligt, och att nedlägga den utanför huset medför också sina olägenheter, utom det att sådant skulle blifva ännu mer vanprydligt än en flygelbyggnad till bibliotekshuset. Nu är sasom hvar och en känner, förhållandet, att utrymmet i den så kallade bibliotekssalen är allt för inskränkt. Det händer ganska ofta, att de ynglingar, som besöka biblioteket för att göra afskrifter af der befintliga handlingar, på flera veckor, ja till och med en och annan månad, oaktadt bibliotekariens och öfriga tjänstemännens tillmötesgående, icke kunna få tillträde dit af brist på utrymme. Men sedan de en gång lyckats erhålla plats inom bibliotekslokalen, få de under vintertiden sitta der i köld med sina pelskläder på och arbeta, hvilket naturligtvis måste inverka menligt både på helsan och arbetet. Men afslås Kongl. Maj:ts förevarande proposition, så ligger der bakom en annan fråga af stor betydelse, nemligen att staten får vidkännas en dryg utgift för en alldeles ny byggnad. Men äfven om man icke fäster afseende vid denna kostnad, så ligger en större fara i den tidsutdrägt, som möjligen blefve en följd af, att man icke begagnar sig af det tillfälle, som nu gifves, att på ett ändamålsenligt sätt lösa frågan. Jag kan icke hafva mycket mer att tillägga, sedan chefen för ecklesiastik-departementet på ett, enligt min mening, fullt tillfredsställande sätt belyst frågan, och slutar derföre med att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å Stats-Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr Gumælius: Jag erkänner villigt, att här föreligger ett stort och trängande behof, som kräfver att snarligen ses till godo, särskildt hvad beträffar nödvändigheten att värmeledning anbringas i biblioteksbyggnaden; och af de olika förslag, som förefinnas, vore jag, i den händelse jag nödgades välja, mest hugad att bifalla Stats-Utskottets. Men äfven det har sina stora svagheter, som noggrant bära vittne om, på hvad sätt det tillkommit. Stats-Utskottet föreslår, att Riksdagen måtte anvisa 50,000 kronor till anbringande af värmeledning i bibliotekshuset, men säger på samma gång bestämt ifrån, att det icke har klart för sig, huruvida detta belopp kan vara för ändamålet tillräckligt. Beträffande sättet för värmeledningens anbringande tyckes det af sammanhanget, som om Utskottet tänkt sig, att den skulle komma att läggas i trapphuset, hvilket ock jag, så vidt jag kan döma af tillgängliga handlingar, anser vara den bästa platsen. Men hvad som mest

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

tilltalat mig i Utskottets förslag är dess ömhet derom, att den stora solennitetssalen i bibliotekshuset måtte upphöra att vara hvad den nu är, nemligen en församlingssal, och i stället blifva en boksal. Här- emot har man invändt, dels att det är alldeles nödvändigt att vid Up- sala universitet hafva en sal för stora folksamlingar, dels att det bjelk- lager, hvarpå den ifrågavarande solennitetssalen hvilar, är för svagt. Den senare invändningen är naturligtvis endast ett svepskäl, som man drar fram, då man icke vill saken. Ty att en sal, der man anställt de största baltillställningar i riket, som någonsin egt rum, skulle vara för svagt att bära den del af boksamlingen, som man finner lämpligt att skjutsa dit upp, är väl mindre antagligt. Och skulle än så vara hän- delsen, så lärer man väl, på sätt här förut blifvit framhållet, kunna på lämpligt sätt förstärka den.

Hvad åter angår sjelfva behofvet af en solennitetssal, så vill jag icke förneka, att det kan vara ganska angenämt för universitetet att hafva en sådan. Men den skulle ju icke komma att tagas i anspråk oftare än hvarvt 3:dje år vid promotionstillfällena, att icke tala om de numera sannolikt mera sällsporda studentmötena. Och då för öfrigt, på sätt kultusministern erinrat, promotionerna hädanefter icke blifva af den betydelse, de hittills varit, torde väl någon annan sal inom uni- versitetsstaden vid dessa sällsynta tillfällen kunna användas. Något så synnerligt behof att för detta ändamål hafva en solennitetssal vid Upsala universitet kan jag saledes icke se. Vidare har man anmärkt, att solennitetssalen behöfs för att användas till konserter. Detta kan visserligen vara sant, men jag vet ganska framstående artister, som i landsortsstäder, fullt jemförliga med Upsala, gifvit betydande konserter i mindre salar, ehuru de i följd af det inskränktare utrymmet fått gifva två konserter i stället för en. Så att häri kan jag heller icke se något hinder för solennitetssalens upphörande att vara hvar den är, hvaremot det ligger en bestämd och stor olägenhet i *blotta möjlig- heten*, att bibliotekshuset kan brinna ner genom att der inrymmas en dylik sal. Och skulle en sådan olycka inträffa, kunde man i sanning säga, att långa år få gälda hvad stunden brutit.

Här gäller enligt min mening i första rummet, att man, såsom kulturministern sade, gör klart för sig, huru man skall hafva det med denna samlingsal och huruvida det gar an eller ej att i sjelfva biblio- tekshuset inrymma en sal, afsedd till samlingsplats för så mycket ljus och människor. Och kommer man till insigt om faran häraf, så möta ju i sjelfva verket inga svårigheter att få frågan på ett mera tillfreds- ställande sätt löst. Det är ur denna synpunkt och då jag icke funnit mig tillfredsstäld med något af de ifrågaställda förslagen, som jag, huru obehagligt det än är, måste hemställa, att Kammaren för närvarande afslår såväl det ena som det andra förslaget.

Häruti förenade sig Herr Hæggström.

Herr O. B. Olsson: Chefen för ecklesiastikdepartementet nämnde, att några större festligheter med ljus icke egt rum i solennitetssalen allt sedan den sista promotionen, och att inga fester anställdes der oftare än vid promotionstillfällena. Jag vågar icke bestrida detta, ehuru jag

hört Upsalabor förklara, att förhållandet är alldeles motsatt. Chefen för ecklesiastikdepartementet tillade dock: »honom veterligt», och det kan således hända, att han icke vet af, om dylika tillställningar egt rum i sollennitetsalen.

Man har sagt, att, om Riksdagen nu icke beviljar den föreslagna tillbyggnaden af bibliotekshuset, så får staten vidkännas utgifterna för en alldeles ny samlingsal vid Upsala universitet. Att framställning härom skulle kunna komma, vill jag visst icke betvifa, men tror icke att Riksdagen derföre skall anse sig skyldig bifalla densamma. Man vet, hurusom i Lund studenterna der och en del af lärarna af egna medel låtit at sig uppföra en stor och rymlig byggnad, den s. k. studentföreningen. Och till detta företag har, så vidt jag känner, icke ens akademien blifvit besvärad med begäran om något bidrag; och hvad som är säkert är, att några medel från Riksdagens sida icke blifvit lemnade för ändamålet. Ty nog kunde Lunds universitet behöft anslag dertill likaväl som Upsala; kanske haft mera skäl att begära det, emedan antalet studenter i Lund är mycket mindre än i Upsala och således uppoffringen för hvar och en större i Lund än i Upsala. Dessutom är det bekant att icke obetydliga medel erhöllos genom insamling.

Det omnämndes också, att, om Riksdagen ej beviljar hvad som nu begäres, så skulle staten framdeles komma att få tillsläppa mycket mera, ja, minst en million kronor. Men chefen för ecklesiastikdepartementet sade på samma gång att den öfre salen icke kommer att för sitt ändamål begagnas. Är så förhållandet, så saknas ju en festivitetsal för Upsala akademi och då lär man göra anspråk på att staten skall betala först det ena och sedan det andra. Följden blir, att universitetet får vara betänkt på att skaffa sig en annan dylik lokal, men i min tanke bör universitetet göra det på *egen* bekostnad. Jag är i tillfälle upplysa om utrymmet i den af Kongl. Maj:t föreslagna flygeln. Dess golfyta innehåller, enligt Adelskölds ritning, 6,630 kvadratfot, då deremot festsalen ensam innehåller 10,000 kvadratfot. Genom salens användande till biblioteksrum vinnes således 3- å 4,000 kvadratfot mera utrymme än genom den tillämnade flygeln. Af de skäl, jag nu anført, har jag ytterligare anledning att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hörnfeldt: Såsom herrarna funnit, har jag icke kunnat biträda Utskottets förslag, utan deremot anmält min reservation och jag ber derföre att få angifva skälen dertill.

Jag har icke kunnat biträda Utskottets förslag emedan jag tyckt mig af motiveringen finna att det af Utskottet tillstyrkta anslaget i sjelfva verket är ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition. Då denna fråga tillförene varit å bane, har Riksdagen afslagit den endast på den grund att Riksdagen önskat en bättre utredning. Nu har en sådan utredning blifvit lemnad och då synes det mig icke att Riksdagen har något skäl att afslå den kongl. propositionen, synnerligast som denna Riksdag ej mindre än föregående tyckes erkänna behöfvet af bibliotekshusets utvidgning. Dessutom vill det nästan synas mig af Utskottets motivering som om Kongl. Maj:t i sjelfva verket icke skulle kunna blifva rätt betjent af ifrågavarande 50,000 kronor, som Utskottet vill

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

anslå till anbringande af en värmeledningsapparat. Utskottet säger nemligen: »för Utskottet vill det emellertid synas som om den säkerligen nödvändiga utvidgningen och förbättringen af ifrågasatt biblioteksbyggnad skulle kunna vinnas på ett bättre och ändamalsenligare sätt än genom den af Kongl. Maj:t nu föreslagna planen».

Häraf framgår uppenbarligen, att Utskottet tänkt sig att icke någon af de af Kongl. Maj:t för bibliotekets utvidgning framlagda planer skulle vara lämplig, utan tänkt sig möjligheten af en annan plans framläggande. Utskottet har emellertid tillstyrkt ett anslag för år 1877 af 50,000 kronor, på det Kongl. Maj:t måtte sättas i tillfälle att låta anbringa en värmeledningsapparat, om behofvet hvaraf alla äro ense. Men då nu Utskottet, efter mitt sätt att se saken, gjort såsom vilkor för beviljande af dessa 50,000 kronor att Kongl. Maj:t skulle framlägga en ny plan för bibliotekets utvidgning, så synes mig som om Kongl. Maj:t skulle ha svårt att använda dessa 50,000 kronor, emedan förr än någon ny plan är framlagd, Kongl. Maj:t svårigen kan bestämman hvar värmeapparaten skall förläggas. Under sådana förhållanden tror jag Kongl. Maj:ts proposition hafva företräde, isynnerhet som något annat skäl icke föreburits för afslag än att man *tror* att en bättre plan skulle kunna framläggas. Förr eller senare maste en utvidgning ske och det är då så godt först som sist, då inga egentliga anmärkningar mot planen kunnat göras.

Den ärade talaren på skånska bänken nämnde såsom skäl för bifall till Utskottets förslag, att Första Kammaren redan bifallit detsamma och att detta utgjorde för honom ett af skälen att äfven bifalla förslaget, emedan i Första Kammaren enligt hans tanke funnos flere personer med större sakkänedom än i denna Kammare. Det är visst möjligt att så är, men jag tror dock att det finnes ledamöter af denna Kammare, som kunna låta sitt omdöme vara oqvaldat af Första Kammaren; åtminstone vill jag för min del icke acceptera Första Kammarens åsigt i denna fråga, helst i denna Kammarens beslut, om det blir Riksdagens, just ligger något som innebär en viss farhåga att vi till en kommande riksdag hafva att förvänta en begäran om anslag för att sätta Upsala universitet i tillfälle att skaffa sig en festivitetsal i stället för den vi skulle frångå universitetet.

Detta har för mig utgjort skälet, hvarför jag icke kunnat biträda Utskottets förslag, och då jag icke af den korta diskussion som nu egt rum fått anledning att frångå de åsikter jag i Utskottet uttalat, så tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Ja, ingen kan gerna skylla på att icke någon utredning föregått i afseende å den ifrågasatta förändringen af bibliotekshuset i Upsala, men det oaktadt är det ganska säkert att frågan kommit till Riksdagens afgörande i det mest outredda skick. Det är alldeles gifvet, åtminstone har det så förefallit mig, att det är omöjligt för den, som icke sjelf är arkitekt och icke sjelf noga undersökt förhållandena på stället, att bedöma, hvilket af de framlagda förslagen bör ega företräde. Kongl. Maj:t har visserligen föredragit ett af dessa tre olika förslag och framlagt detsamma till Riksdagens antagande, men detta förslag har blifvit motsagdt och ogilladt af veder-

börande auktoriteter och andra. Regeringen har framhållit detta förslag på den grund, såsom den siste talaren uttryckte, att det skulle vara det bästa, men man får ursäktat regeringen, om hon icke på rent vetenskapliga grunder af det slag, som här kunna komma i fråga, kunnat säga att detta förslag ovilkorligen är det bästa. Det af regeringen framlagda alternativet har det felet med sig, att det är ogilladt af alla arkitekter, som deröfver haft tillfälle att yttra sig; och att till och med Ofverintendentsembetet icke gillat detta alternativ, visar sig af den utredning, som Bibliotekarien Styffe lemnat de fleste af Riksdagens ledamöter. Denna utredning är fullständig och åtföljes af Ofverintendentsembetets yttrande, och deruti har detta embete på intet vis gillat det förslag, Kongl. Maj:t framställt. På samma gång som således detta förslag af alla de auktoriteter, som haft tillfälle att deröfver sig yttra, blifvit ansett icke vara lämpligt, på samma gång är detta förslag också det dyraste af alla de tre förslag, som blifvit på regeringens begäran uppgjorda. Vid sådant förhållande kan man icke förundra sig öfver att Utskottet icke obetingadt bifallit hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Men hvad alla auktoriteter varit ense om, det är att biblioteket ovilkorligen och med det snaraste behöfver en uppvärmningsapparat, så att icke vederbörande tjänstemän eller de som besöka biblioteket behöfva utsättas för att skada sin helsa. Utskottet har också föreslagit, att erforderliga medel för detta ändamål skulle beviljas, och det är i Utskottets motivering uttryckt, om ock icke i de allra bästa ordalag, att vi hoppas att den bättre utredning, som torde föregå, skulle kunna visa att en värmeapparat, oberoende af den ifrågasatta tillbyggnaden vid bibliotekshuset, skulle kunna för tillfället anbringas; och under tiden kan man måhända erhålla en bättre tanke om sättet för att bereda en utvidgning af biblioteket.

I allmänhet har man ogillat, att en festsal skall vara förlagd inom ett bibliotekshus, och en sådan är också verkligen ett främmande ämne för biblioteket och bör så fort som möjligt derifrån aflägsnas. Men den största svarigheten, som dervid möter, är den att få nagon enighet i detta hänseende. Ofverintendentsembetet säger bestämdt, att nagon festsal icke bör fortfarande inrymmas i bibliotekshuset, emedan det i alla händelser är högst olämpligt i längden. Huru skall denna olägenhet nu kunna undanrödjas? Jag tror det icke vara så omöjligt, ty jag har särskildt blifvit upplyst om att det skulle gå mycket lätt för sig att anskaffa en fullt lämplig festsal, som skulle fullkomligt motsvara den nu i biblioteket befintliga, utan att särskildt för ändamålet behöfver byggas en dyrbar byggnad. Det finnes likväl så många intressen, som motsäga detta, men i verkligheten lär det icke vara otänkbart att det låter sig göra.

Emellertid har Utskottet ansett — och jag anser det vara fullkomligt riktigt — att man icke nu på de grunder och de motiv, som hittills framlagts för Riksdagen, kan bifalla Kongl. Maj:ts förslag, utan att man bör försöka afhjelpa det allra nödvändigaste, eller den brist på uppvärmning i biblioteket, som nu finnes, och detta har Utskottet ock gjort.

Jag anholder om Kammarens bifall till hvad Stats-Utskottet nu föreslagit.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

Herr Key: Oaktadt redan mycket ordats i denna fråga, torde dock en efterskörd ännu vara att göra. Här är nemligen mycket litet taladt om de reservationer som blifvit afgifna, och icke heller har någon egentlig kritik af Utskottets förslag egt rum. Jag tillåter mig, oakadt den sena timmen, att beröra såväl det ena som det andra.

Hvad då först beträffar Herr Nordenfelts reservation, nödgas jag fästa uppmärksamhet vid dess höga grad af fantasirikedom; på 17 rader i densamma förekommer, om jag icke misräknat mig, icke mindre än 11 förslag!

Ett af dessa projekt att förekomma de olägenheter, som förnezas skulle blifva en följd af att tredje våningen inreddes till biblioteksrum, består deruti att böckerna skulle flyttas med hissverk. Huruvida äfven tjänstemännen skulle begagna sig af samma hissverk, har reservanten icke tydligt angifvit, icke heller, om hissverket skall anbringas inom eller utom hus. Reservanten talar vidare om »hängande rälvägar», medelst hvilka böckerna skulle kunna transporteras. Huruvida äfven dessa hängande rälvägar skulle anbringas inom eller utom hus, om blott för böcker eller äfven för tjänstemän, derom finnes heller intet taladt i reservationen; förmodligen får det sistnämnda bero på större eller mindre gymnastikfärdighet. Vidare talas der om två framspringande tornbyggnader, om det gamla trapphusets »förlängning» eller uppförande af ett »nytt trapphus», om »värmeapparat under vestibulen» eller »annorstädes», om den gamla trappans nedrifvande och uppbyggande af en ny, om en ny trappa »dubbelt så bred som Herr Stenhammar föreslagit» eller »annorlunda»; med ett ord, reservanten föreslår det eller det eller det eller det, och man tager sedan efter behag.

Hvad som åtminstone torde vara säkert, är, att om man följde reservanten i dessa hans funderingar, skulle kostnaderna för den ifrågasatta förändringen uppgå till vida mera än 142,000 kronor.

Öfvergar jag nu att taga i betraktande Utskottets förslag, till hvilket jag icke kunnat ansluta mig, finna herrarne det Utskottet i sin motivering yttrar, att »den hufvudsakligaste bristen» hos Kongl. Maj:ts förslag är att, enligt detsamma, den i tredje våningen af biblioteksbyggnaden inrymda festsalen fortfarande skulle komma att bibehållas och användas för sitt hittills varande ändamål. Utskottet anser vidare, att ett nytt förslag »helst» bör grundas derpå, att denna tredje våning icke vidare kommer att begagnas till festsal. Alltså, om detta icke låter sig göra, må det förblifva vid det gamla, och således, att den efter Utskottets åsigt »hufvudsakligaste bristen» må få kvarstå.

Vidare säger Utskottet, att en värmeledningsapparat skulle kunna anskaffas för 55,100 kronor, dock under förutsättning af trapphusets förändrade inredning, hvadan Utskottet icke vågar med säkerhet antaga att detta belopp skulle vara för ändamålet tillräckligt, om trapphuset, såsom Utskottet föreslår, komme att i sitt nuvarande skick bibehållas. Och då Utskottet på denna grund icke anser 55,100 kronor för ändamålet tillräckliga, tillstyrker Utskottet, att ett anslag af 50,000 kronor må beviljas; det vill säga att, emedan Utskottet anser ett större belopp vara otillräckligt, tillstyrker det ett mindre. Jag frågar om det är tecken till logik i ett sådant resonnement. Då nu Utskot-

tet sålunda icke vill att värmeledningsapparaten skall placeras i trapphuset, har det lemnat hvar och en i okunnighet om hvar det anser den böra placeras; måhända har Utskottet tänkt sig att den skulle kunna helt enkelt uppställas utanför, i fria luften, ty någon annan plats tyckes Utskottet med afseende å kostnadsbeloppet icke hafva afsett.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Granskar man de motiveringar, som jag nu anført, torde man finna, att de äro allt annat än tillfredsställande. Sättet, hvarpå Utskottets betänkande tillkommit, förklarar ock hvarföre det så är. Då frågan förekom till afgörande inom Utskottet, var det sent på qvällen eller rättare natten, och Kongl. Maj:ts förslag förkastades med, som jag vill minnas, blott en eller ett par rösters öfvervigt. Majoriteten blef derefter sins emellan oenig och tycktes redan ångra sitt beslut. Vi, som inom afdelningen förut behandlat frågan, och varit alla ense om att tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag, ansago då att de, som dikterat Utskottets beslut, också sjelfva borde skrifva motiveringen till detsamma. Dessa gingo nu in uti ett särskildt rum, och der tillsvarfvades så godt sig göra lät det Utskottets betänkande i denna punkt, som vi nu hafva framför oss.

Hvad beträffar frågan om att inreda tredje våningen af Carolina rediviva till biblioteksrum, ber jag att få erinra om, att murarne sträcka sig ända till 80 fot öfver marken, hvarföre man, om vi icke antoge Herr Nordenfelts hissverk eller hängande rälvägar, blefve nödsakade att gå 426 trappsteg upp och ned för att hemta en bok och derefter bära den tillbaka. Vidare är att taga i betraktande den omständighet, att ofvanför denna tredje våning icke finnes någon brandbotten, och jag hemställer om det vid sådant förhållande vore lämpligt att i sagde våning inrymma stora bokskatter. Härjemte måste observeras, att takstolarne, uppburna af träpelare, hvilat på golfbjelkarne i denna våning, i följd hvaraf dessa golfbjelkar skulle komma att bära icke blott taket och det öfriga bjelklagret, utan äfven de tunga boksamlingarne, i händelse våningen inreddes till bibliotek. Det blefve då, i min tanke, nödvändigt att förstärka såväl murarne som bjelklagren, hvilket åter komme att medföra betydliga kostnader.

Vidare har man frågat, hvarföre icke en festsal inredes på annat håll, om man vill använda den nuvarande festsalen till bibliotek och om man anser olämpligt att den framgent begagnas vid de fester, för hvilka den hittills upplåtits. För sådant ändamål har man ifrågasatt, huruvida icke en festivitetslokal möjligen kunde erhållas genom inredande af någon utaf de obegagnade salarne uti Upsala slott. Denna fråga har verkligen varit föremål för undersökning år 1872, då det befans, att kostnaderna för inredande å slottet af en sal, ehuru betydligt mindre än Karolinasalen, skulle uppgå till 66,700 kronor, medan inredandet af den ofta omtalade tredje våningen till biblioteksrum skulle kosta 95,080 kronor; lägger man dessa båda belopp tillsammans, så får man en kostnad lika stor som den Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen 161,780 kronor. Kongl. Maj:ts förslag slutar, som herrarne veta, på 162,000 kronor.

Med dessa siffror och dessa förhållanden för ögonen har jag och flere kamrater inom Utskottet ansett oss icke kunna göra något bättre och lämpligare än att reservera oss, för att icke vara delaktige uti

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

det besynnerliga beslut, hvartill Utskottet kommit, och vi hafva i stället för vår del tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Det finnes slutligen en annan omständighet, som framhållits här hos oss i afton och äfven på förmiddagen af flere talare i Första Kammaren. Om nemligen Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:ts och framställer sin önskan, att tredje våningen af biblioteksbyggnaden icke måtte användas till festivitetsal, så, och när Konung Karl XIV Johan på sin tid skänkte ett betydligt belopp till ett trapphus samt en festsal, kan man sedermera hafva dubbla anspråk på Riksdagen, att den skall anslå medel till en ny festsal, och det är väl *dit* man egentligen vill komma, det är det *detta*, som man väntar på. Så snart Riksdagen väl lockats till ett bestämdt uttalande, anser man sig, som sagdt, hafva fatt dubbla anspråk på att Riksdagen lemnar anslag till det storartade kostnadsförslag, som redan är färdigt och uppgjort af en arkitekt här i hufvudstaden till byggande af en aula och som går löst på icke mindre än en million. Har Riksdagen väl en gång tillkännagifvit sin önskan, att tredje våningen i bibliotekshuset icke skall användas till festsal, så har man i viss mån, att jag så må säga, fått ett tag, som man säkerligen icke skall släppa af, förrän Riksdagen beviljar medel till uppförande af denna aula, med tillhörande festsal och föreläsningssalar. Om också denna Kammare icke skulle bevilja anslag till en sådan byggnad, om frågan skulle falla en gång eller två, så torde den dock — och underligare har man sett — måhända gå igenom framdeles i tiden vid en gemensam votering. Deri ligger hemligheten, hvarföre Första Kammaren, om än med knapp majoritet, i dag bifallit Utskottets hemställan; det har varit med tydlig beräkning, att utsigterna derigenom skulle ökas för beviljande vid en kommande riksdag af en million till den omtalade aulan, hvarom en framställning icke länge torde låta vänta på sig.

Under sådana förhållanden har jag trott mig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Brödén instämde med Herr Key.

Herr Rundgren: Behovfet af en tillökning af biblioteksrummen i Upsala är så känt och erkänt, att derom icke torde vidare vara något att säga. Jag har för öfrigt icke heller mycket att tillägga till hvad som förut blifvit yttradt; men jag anser mig likväl böra i denna fråga uttala min bestämda opinion. Den är nemligen, att man genom att bifalla Kongl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala komme att auktorisera, att biblioteksbyggnadens samlingsal fortfarande skall begagnas för ändamål, främmande för ett bibliotek, ett förhållande, som utan tvifvel icke förefinnes vid något annat bibliotek i världen. Detta skäl ensamt föranleder mig att icke kunna biträda det förslag, som af Kongl. Maj:ts nu är framlagd. När härtill kommer, att man uti nämnda biblioteksbyggnad har en stor inredd sal, hvilken lemnar tillfälle till upptagande af de boksamlingar m. m., som i de nu varande salarne icke kunna inrymmas, så ligger enligt mitt förmenande häri en anledning att icke under nuvarande förhållanden låta verkställa vid biblioteket en tillbyggnad, hvilken, hvad man än må säga om dess bortskymda läge åt Karolinaparken, i alla

händelser komme att på det högsta vanpryda den i öfrigt prydliga byggnaden.

Man har sagt att genom att godkänna Utskottets förslag, d. v. s. genom att tillgodose det nödvändigaste behovet, nemligen bibliotekshusets uppvärmande, man derigenom skulle framtvunga behovet af en ny samlingssal, hvarför kostnaderna enligt uppgjort förslag skulle uppgå till en million kronor. Jag för min del kan åtminstone icke medgifva att detta skulle blifva en nödvändig följd. Jag antager att, då utan tvifvel en studentföreningsbyggnad kommer att uppföras i Upsala, det icke kan anses vara olämpligt att staten lemnar dertill ett större eller mindre bidrag för att i denna byggnad en samlings-sal för universitetet må kunna inrymmas. Under sådana förhållanden kommer troligtvis den förespeglade stora kostnaden att högst betydligt reduceras. I öfrigt torde väl de, som känna till förhållandena vid universitetet, erkänna att det är ytterst sällan som Karolinasalen användes till samlingssal för universitetet, utan detta eger rum dels vid någon sporadiskt återkommande parentation, dels vid konserter, promotionsbaler m. m. Att begagna Karolinasalen till en samlingssal vid högtidliga tillfällen, dertill är den alldeles olämplig. Det lärers väl icke af någon, som öfvervarit en parentation derstädes, kunna förnekas, att denna sal är högst olämplig att vid sådana tillfällen begagnas. Man kan lätt föreställa sig att ingen menniska förstår med sin röst fylla ett rum af så stor utsträckning på längden som Karolinasalen, hvarföre, äfven om densamma bibehålles i oförändradt skick, den dock med all säkerhet icke kan begagnas såsom festsal för universitetet. Jag kan således icke finna något skäl att för detta ändamål behålla denna sal oinredd, då de böcker väl kunna der inrymmas, för hvilka man eljest saknar plats, utan synes det mig lämpligt att enligt Utskottets förslag anslå medel till en värmeledning och att tillse hvad som är möjligt att göra för att inreda den öfre salen äfven till bibliotekssal. På dessa grunder vill jag för min del understödja Utskottets förslag.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Herr A. Rundbäck instämde i Herr Rundgrens anförande.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Då man första gången besöker Upsala och kommer på Waksalagatan, så frågar man den förste man möter hvad det är för ett stort och ståtligt hus, som ligger der uppe på höjden midt framför, och man får då till svar, att det är Karolinybyggnaden. Då säger man för sig sjelf, att det är nödvändigt att träda in för att se de ofantligt rika skatter, som der finnas förvarade. Mycket rätt; då man inträder och ser denna inredning och den magasinering af böcker, som der eger rum, så kommer man genast på den tanken, att i hela huset icke finnes någon egentlig bibliotekssal, emedan man till en del har inrymt böckerna i mörka vråar, der man icke kan se hvilka böcker det är utan att begagna ljus, och i förvaringsrum, som äro under all kritik. Så stort än detta hus ser ut till det yttre, så obeqvämt är det i det inre, och motsatsen har väl ingen velat påstå. Det första man kommer in i huset, ser man en stor trappa. Det är nödvändigt att borttaga densamma för

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

att bereda utrymme för biblioteket och få detsamma inrättadt så att det blir bekvämt för hvar och en som önskar se de stora skatter som der finnas förvarade. Nu säger man visserligen, att för detta ändamål finnes en stor sal, som kan inredas. Ja väl! han är visst stor, men icke kan jag betrakta honom som en sal, utan jag måste betrakta honom som en vanlig magasinsvind, ty något tecken till sal kan jag icke se hvarken på tak eller väggar eller golf. Således är det nödvändigt att något göres, och behovet deraf blir mer och mer påträngande, om man vill hafva nytta af de der förvarade skatter.

Nu hafva framkommit så många förslag och man har förundrat sig öfver att hvarje förslag, som framlagts, blifvit af Konsistorium afstyrkt, helst när man vet att det icke finnes utrymme för biblioteket, men Konsistorium har icke velat tillåta att några böcker uppställas derstädes. Deremot har Utskottet icke kunnat godkänna det förslag som i den Kongl. propositionen innefattas, utan beviljat en viss summa blott för inläggande af värmeledning. Jag undrade mycket, på hvilka grunder Utskottet kommit till detta förslag, men jag har nu blifvit upplyst derom af en föregående talare, som sade att det tillkommit sent på natten och jag vill tillägga att det ser ut som om förslaget tillkommit i nattmössan.

Den Kongl. propositionen framlägger här det förslag, att det skulle vara, för att få tillräckligt utrymme, nödvändigt att bygga en flygelbyggnad. Jag kan visserligen icke rätt väl förlika mig med en sådan flygelbyggnad, emedan den kommer att misspyda huset; men den vore väl besynnerligt, när man vet att huset är beläget i Sveriges förnämsta universitetsstad, der den estetiska bildningen bör stå på en hög ståndpunkt, om man kunde tänka annat än att de farhågor, man sålunda kan hafva, måtte vara af underordnad betydelse samt låta sina betänkligheter falla. Jag kan således icke komma till annat resultat, än att jag med min röst kommer att biträda Kongl. Maj:ts förslag, ty hvilket förslag man vill biträda af de nu framlagda, så blir icke bibliotekets utrymme tillräckligt för framtiden, om icke möjligen enligt det af Kongl. Maj:t framlagda, hvarigenom behovet blir någorlunda afhjelpat. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Liss Olof Larsson: Frågan gäller här icke så mycket att bygga en flygelbyggnad för bibliotekets i Upsala behof, utan fast mera huru man skall kunna anskaffa en danssal åt studenterna, ty man kan väl icke gerna neka till att det finnes tillräckligt med utrymme för böckerna i Karolinabyggningen, så vida man dertill vill använda och inreda den stora salen i öfversta våningen. Häremot har man gjort åtskilliga anmärkningar och invändningar, och dessa hafva till en del kommit från sådant håll, att jag verkligen måste bekänna att jag icke väntat mig det. Om jag genomläser Stats-Utskottets betänkande n:o 12 vid 1872 ars riksdag och ser hvad Utskottet der yttrat, så hafva dess samtliga ledamöter, utan att någon enda låtit anteckna sig såsom reservant, samstämmigt förklarat, att den stora salen i bibliotekshuset vore särdeles förträfflig och passande för att inredas till förvaringsrum för böckerna.

Det heter nemligen i detta betänkande, sedan Utskottet erkänt att utvidgadt utrymme för böckerna vid biblioteket i Upsala vore af verkligt behof påkalladt: »Då emellertid nästan hela 3:dje våningen upptages af en solennitetssal, har Utskottet trott behofvet af bibliotekets utvidgning kunna afhjelpas genom densammes inredande till bokrum, hvilket, enligt hvad motionären upplyst, äfven varit ifrågasatt.» Sedermera åberopas de skäl motionären anført mot en dylik anordning, och Utskottet söker att vederlägga dem under vidhållande af den åsigt, att den stora salen lämpar sig förträffligt för inredande till läsesalar och bokrum.

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Utskottet har vidare äfven sökt att lösa frågan om huru man skulle kunna anskaffa en annan solennitetssal i stället för Karolina-salen, i fall en sådan vore nödvändig, och om det skulle kunna anses vara statens skyldighet att i stället anskaffa en sådan salong, i det Utskottet gifver anvisning på att i slottet funnos dertill passande stora och lämpliga rum.

Nu har visserligen blifvit upplyst, att derstädes icke finnes något så stort rum som Karolinasalen, men man har icke bevisat att något så stort rum är alldeles absolut nödvändigt. Dessutom påpekade Utskottet i samma betänkande, att studenterna sjelfve skaffat sig medel till en föreningsbyggnad, hvilka medel sedan den tiden ytterligare förökats och nu uppgå till omkrän 200,000 kronor.

Nu hafva åtskilliga förslag blifvit framställda i fråga om denna förändring uti bibliotekshuset i Upsala, dels i Kongl. Maj:ts proposition och dels i de handlingar, som varit tillgängliga i denna fråga, deribland ett af Öfverintendentsembetet afgifvet, att man skulle inrymma trapphuset till bibliotekssalar och arbetsrum; men häremot har man invändt, att det skulle blifva svårt att uppflytta böckerna ända upp i de öfversta våningarne. Vidare har man sagt att trappan skulle blifva för smal, om man skulle antaga Öfverintendentsembetets förslag, ty den skulle då endast blifva sex fot bred; men den anmärkningen tror jag icke man bör fästa stor vikt vid, ty om man går till Humlegården och tager i betraktande den nya biblioteksbyggnaden, som der nyligen blifvit uppförd, så tror jag icke att man i hela huset skall kunna påträffa en enda trappa som är så bred som 6 fot.

Vidare har man också sagt, att man genom antagande af Öfverintendentsembetets förslag skulle sakna nödigt ljus i rummen. Men det är just brist på ljus man eftersträfvat, ty ser man på nya biblioteksbyggnaden i Humlegården, skall man finna, att den i tredje våningen icke har några fönster, utan endast mindre gluggar, så att här åtminstone har man icke varit angelägen om ljuset. En annan omständighet, som gjort mig tveksam att bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, är den, att ehuru man säger att frågan är fullständigt utredd, jag likväl, oakadt jag med stor uppmärksamhet genomläst hithörande handlingar, icke fått klart för mig, huruvida de begärda 162,000 kronorna äro beräknade såsom kostnad endast för sjelfva flygelbyggnadens stomme och värmeledningens anbringande eller desamma äfven skulle vara tillräckliga för flygelns inredande. Jag försökte inom Utskottet få reda härpå, men lyckades icke erhålla annat svar, än att ingen visste, huru härmed sig förhölle. Troligt är emellertid att med denna

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

summa afses endast flygelns uppbyggande och att för dess inredning erfordras ett lika stort belopp, åtminstone att döma efter biblioteksbyggnaden i Humlegården, hvars inredande kostade lika mycket som sjelfva byggnaden. Talet om denna summans obetydlighet håller således icke streck, om icke i densamma ingår kostnaden för flygelns inredning. Då hvarken inom den afdelning af Utskottet, som haft detta ärende till behandling, eller inom Utskottet i öfrigt upplysning om detta förhållande kunnat erhållas, tror jag vara bäst att biträda Utskottets hemställan om anslags beviljande för värmelednings anbringande, om hvars lämplighet alla synas vara ense, hvaremot angående flygelbyggnaden råder stor oenighet.

Jag skall ej längre upptaga Kammarens tid, utan yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Hörnfeldt: Jag har begärt ordet endast för att rätta en missägning, som jag gjorde vid slutet af mitt förra anförande. I stället för att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvilket var min mening och jemväl framgick af motiveringen till mitt yrkande, anhöll jag nemligen om bifall till Utskottets hemställan, hvilken missägning jag härmed ber att få rätta.

Herr Carl Ifvarsson: Under öfverläggningen har blifvit yttradt, att Utskottets majoritet skulle ångrat sig, sedan beslutet i frågan fattats. Jag vill visst ej bestrida att någon eller några ledamöter af Utskottet möjligtvis så gjort, men att icke alla ändrat åsigt, framgår ju af öfverläggningen inom Kammaren; och hvad mig särskildt angår, har jag ingalunda ändrat åsigt och skulle jag ångra något i detta fall, skulle det vara att jag icke yrkat rent afslag å det begärda anslaget, ty jag börjar tro att det hade varit lika klokt. Hvad beträffar motiveringen till Utskottets hemställan, medgifver jag gerna att den icke är den allra bästa. Huru den tillkommit, är också redan omtaladt, men sättet därför är dock ej fullt sådant, som en föregående talare uppgifvit; ty då beslutet fattats inom Utskottet, beslöts tillika att ärendet skulle återlemnas till vederbörande utskottsafdelning för motivens uppsättande. Efter hvad jag hört, lär emellertid så ej tillgått, och detta kan nu icke hjälpas och bevisar blott, att man haft för mycket förtroende för afdelningen.

Hvad nu sjelfva saken angår, förefaller det mig icke oklart, huruvida Karolinasalen lämpligen bör bibehållas såsom sådan eller ej, och jag tror, att af Utskottets motivering tydligen framgår, att denna sal hellre borde användas såsom biblioteksrum. I sådant syfte har Stats-Utskottet, såsom Herr Liss Olof Larsson påpekat, också en gång förut fattat ett enhälligt beslut, hvilket Utskottet med hänsyn till sakens beskaffenhet nu bort, efter mitt förmenande, vidhålla; och det är derföre också jag biträdt Utskottets förslag. Nu har emellertid Utskottet till följd af klagomål öfver bibliotekets ofullständiga uppvärming frångått detta beslut så till vida, att Utskottet tillstyrkt beviljande af anslag för värmelednings anbringande i biblioteket. Låter detta emellertid sig icke göra för det närvarande, så är det ju icke värre, än att dessa penningar äro i behåll, och under tiden kan

man ju anställa undersökningar om ej den stora salen skulle kunna vara användbar för det ändamål, som blifvit ifrågasatt, och om ej ett billigare kostnadsförslag skulle kunna göras.

Angående den ifrågasatta tillbyggnadens utseende och huru den skulle taga sig ut i förhållande till nuvarande biblioteksbyggnaden, har man hört de mest olika åsichter af sakkunnige personer, men de fleste hafva ogillat förslaget, och då torde det ej vara skäl att anslå medel för en sådan byggnad. För mig synes det då nästan bättre att afslå hela det begärda anslaget; men jag skall dock ej motsätta mig att Riksdagen må bevilja till värmelednings anbringande hvad Utskottet tillstyrkt. Slutsumman häraf är, att jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag, men om Kammaren skulle finna detta oantagligt, förenar jag mig med dem, som yrkat rent afslag å Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Herr Rydin. Jag vill endast bemöta en eller annan af de anmärkningar, som i ämnet blifvit framställda. Den viktigaste af dessa anmärkningar är den, att Karolinasalen hufvudsakligen skulle användas till balsal. Det ser verkligen ut, som om man skulle hafva den föreställningen, att, såsom det heter i »Gluntarne», hvarje afton ställs der till en bal, rätt gentil för en sådan lokal, så att Karolinasalen aldrig skulle användas för något annat ändamål än så beskaffade tillställningar. Man tänker sig nu, att bristen på en sådan lokal skulle vara lätt hjälpt genom att i den byggnad, som studenterna äro sinnade att uppföra, inrymma en dylik sal. Jag medgifver att denna lokal kan blifva lämplig till baler och konserter, men det är icke en sådan sal, som Upsala behöfver. I Lund, der man uppfört en sådan föreningsbyggnad, använder man den icke för universitetets större fester, utan dertill begagnas antingen kyrkan eller något annat rum, hvarföre man äfven der är betänkt på att förskaffa sig en sådan större samlingsal. Egenskapen af balsal är icke den, som härvidlag har någon slags predominerande betydelse. Ett faktum är, att ett så stort universitet som Upsala, med 1,500 studenter, behöfver en sal, der lärare och studenter kunna träffa tillsammans. Låt vara att den blefve bristfällig och olämplig; den vore i alla händelser bättre än ingen. Hvad beträffar inredandet af Karolinasalen till biblioteksrum, så är deremot ingenting att invända, blott man får en annan sal i stället, men till dess detta inträffar, kan det icke gå an att slopa den, som nu finnes. Dessutom vill jag nämna, att alla försök att inreda biblioteksbyggnaden med bibehållande af Karolinasalen som samlingsal hafva strandat. I 1872 års utskottsbetänkande, som jag förut citerat, begärdes en så beskaffad utredning; en sådan skedde äfven, men ledde icke till något resultat; och det är väl temligen säkert, att om en dylik undersökning skulle hafva ledt till något resultat, den föregående ecklesiastikministern ovilkorligen skulle framkommit med ett sådant förslag, om det varit en möjlighet för honom att uttänka ett sådant. Med det intresse han visade för saken kan man icke gerna antaga annat, än att sådant berodde på omöjligheten af att kunna åstadkomma ett förslag i den riktningen.

Hvarje försök att bereda ökad utrymme måste gå ut antingen på inredandet af trapphuset, hvilket kommer att medföra stora repara-

Angående tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

tionskostnader, eller ock på tillbyggandet af en flygel, hvarför kostnaden är beräknad till 162,000 kronor. Men, yttrade Herr Liss Olof Larsson, inredningen af denna flygel kommer sannolikt att kosta lika mycket som de nu begärda 162,000 kronorna. Jag vill härvid erinra om att för inredningen af biblioteksbyggnaden i Humlegården, hvilken byggnad kostade 400,000 kronor, endast begärdes 30,000 kronor, och hvad inredningen af bibliotekshuset i Upsala vidkommer, vill jag nämna, att denna endast skulle sträcka sig till anskaffande af bokhyllor och nödiga möbler, hvilket icke skulle uppgå till någon oerhörd summa. Det är således ingen brist i kostnadsförslaget, hvilket tvärtom vid närmare påseende är så i detalj gäende, att i den beräknade summan ingår äfven kostnad för dörrar och fönster, ja till och med innanfönster. Jag vill nu fästa uppmärksamheten på att detta är förslaget N:o 1, som två gånger blifvit af Upsala konsistorium enhälligt tillstyrkt och först, då frågan om uppförande af en aula bragtes å bane, förföll. Vidare har uppgjorts ett förslag om inredande af öfre våningen, hvilket likväl befans både obeqvämt och dyrt och af alla ansågs olämpligt. Sedermera uppgjorde en komité förslag om inredande af nedre våningen; äfven detta föll. Återstår således förslaget om inredande af trapphuset, hvilket, efter hvad Herr Nordenfelt i sin reservation visat, icke kan i sitt nuvarande skick användas till biblioteksrum utan kräver temligen kostsamma anordningar, utan att dock uppfylla ändamålet.

Alla dessa förslag hafva blifvit skriftligen affattade och till granskning framlagda. Efter denna granskning hafva, enligt de upplysningar, två ledamöter af Konungens råd nyss lemnat oss, både den föregående ecklesiastikministern och de öfrige ledamöterna af Statsrådet instämt uti det förslag, som afser uppförandet af en flygelbyggnad.

När således både den föregående ecklesiastikministern, hvilken hyste ett så varmt intresse för saken, och öfrige ledamöterna af Statsrådet, icke kunnat komma till annat resultat, än den af Kongl. Maj:t nu föreslagna plan, så och då Stats-Utskottets afdelning enhälligt erkänt behofvet af en utvidgad och bättre lokal för biblioteket, kan man med skäl fråga, om det kan vara lämpligt att på detta sätt, genom att förkasta det ena förslaget efter det andra, undanskjuta frågans lösning; om det kan vara barmhertigt att under tiden låta bibliotekets tjänstemän, bland hvilka finnas flere af vårt lands mest utmärkte historieforskare, frysa i dessa lokaler samt derigenom försvåra deras arbete.

Genom antagande af Utskottets hemställan skulle man handla alldeles på samma sätt, som engelska parlamentet förfar, då det vill afslå ett förslag, men af höflighet mot den, som framlagt detsamma, icke vill säga sin mening rent ut, eller att parlamentet utställer frågans behandling att förekomma å sådan tid, då parlamentet icke är samladt.

Då dessutom Utskottets förslag hvarken bestämmer *hvarrest*, när eller *hur* den ifrågasatta värmeledningen skall anbringas, anser jag detta förslag vara detsamma som intet.

Jag yrkar således fortfarande bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Blott ett par ord med anledning af den siste ärade talarens anmärkingar mot mig. Jag yttrade nemligen att, i händelse vi nu beviljade det af Kongl. Maj:t begärda anslag till uppförande af en flygelbyggnad, man icke kunde vara säker för efterräkningar med afseende på den nya flygelns inredning. Så vidt jag hörde rätt, förklarade den ärade talaren deremot att derom icke vore värdt att tala, enär det visat sig att, ehuru kostnaden för uppförande af den nya biblioteksbyggnaden i Humlegården uppgått till 400,000 kronor, byggnadens inredning icke kostat mera än 30,000 kronor. Jag vill dock hoppas att den ärade talaren vill något litet ändra denna uppgift. Ty, sedan Riksdagen ursprungligen beviljat omkring 450,000 kronor till biblioteksbyggnaden i dess helhet, har man sedermera för inredningen deraf beviljat mellan 300,000 och 400,000 kronor och i år ytterligare 40,000 kronor.

Man kan således äfven i detta fall tänka sig möjligheten af de efterräkningar, i afseende på hvilka jag uttalade mina farhågor.

Herr Carl Ifvarsson: Af den diskussion, som nu pågått, har jag tyckt mig finna, att Kammarens ledamöter blifvit stärkta i den öfvertygelsen, att i fråga varande festivitetslokal kan för bibliotekets ändamål inredas. Atminstone har min öfvertygelse blifvit starkare genom den förste talarens på upsalabänken förklarande att, i fall man nu uppförde den af Kongl. Maj:t föreslagna flygelbyggnaden, man sedermera i en aflägsen framtid skulle kunna vidtaga denna åtgärd med nämnda sal. Jag tillåter mig dock fästa uppmärksamheten på att, om detta kan ske i en aflägsen framtid, så bör det ock låta sig göra *nu*. Det var blott detta jag nu velat anmärka.

Men medan jag har ordet, ber jag att få i någon mån beröra ett uttryck af den ärade upsalarepresentanten, hvilket föreföll mig ganska underligt. Han yttrade att Stats-Utskottet visat sig obarmhertigt, då det icke tillstyrkt bifall till allt hvad Kongl. Maj:t äskat. Det vore obarmhertigt, sade han, att låta bibliotekstjenstemännen m. fl. *frysa*. Men då Utskottet föreslagit Riksdagen att bevilja medel just till anbringande af en *värmeledning* i bibliotekshuset, kan jag icke förstå den ärade talarens mening.

Herr Rydin: Jag vill blott nämna, att jag nyss i min ifver och då jag icke hade dithörande handlingar framför mig, framkom med några origtiga sifferuppgifter, samt att de siffror, Herr Liss Olof Larsson nämnde, äro rättigare.

Härmed var öfverläggningen slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels att Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte oförändrad bifallas, dels ock afslag å så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag. Efter upptagande af dessa yrkanden och i enlighet dermed framställda propositioner, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit ja vara öfvervägande för bifall till Utskottets hemställan. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits deras mening, som yrkat bifall till den nådiga propositionen, nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Angående till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.).

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 49:de punkten af utlåtandet N:o 22,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan för så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, bifallit samma framställning oförändrad.

Voteringen försiggick på öfligt sätt och visade 72 ja mot 54 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets förslag.

Den vidare föredragningen af det föreliggande utlåtandet uppsköts till nästa sammanträde.

§ 2.

Upplästes två så lydande sjukbetyg:

Att Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare H:r D:r S. Wieselgren till följd af sjukdom — halsböld — tills vidare är förhindrad att afresa från Jönköping till Stockholm intygar på aflagd embetsed

Jönköping den 1 April 1876.

Carl Bokström,

M. L.

Att Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Prosten P. Lithner är af neuralgia facialis urståndsatt att lemna sina rum intygar på embetsed

Stockholm den 4 April 1876.

C. Häggström,

Med. D:r.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr P. Hübnette under 10 dagar från och med den 10 innevarande April.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.